РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу.
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орґан Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 30-го червня 1917. Ч. 76. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, June 30, 1917. No. 76.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС РІШИВ УТВОРИТИ ВЛАСНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА ЖАДАЮТЬ НЕЗАВИСИМОЇ УКРАЇНИ.

УСТАНОВЧІ ЗБОРИ РОЗПІЧНУТЬ СЯ ДНЯ 13. ЖОВТНЯ.

Вісти з України.

Українські війска за независимою Україною.

Стокгольм, 25. червня. — Кореспондент часописи „Шікаґо Трібюн" Джеймс О'Донел Беннет доносить:

„ПО ЦІЛІЙ УКРАЇНІ ВІДБУВАЮТЬ СЯ МАСОВІ НАРОДНІ ВІЧА, НА ЯКИХ СТАВИТЬ СЯ ЖАДАНЄ ЗОВСІМ НЕЗАВИСИМОЇ УКРАЇНИ.

„ВСІ ВІЧА ВІДБУВАЮТЬ СЯ ПІД ОХОРОНОЮ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСК, ЯКИХ НАРІД ЗАКЛИНАЄ, ЩОБИ НЕ ВЕРТАЛИ НА БОЄВИЙ ФРОНТ, ДОКИ СПРАВА УКРАЇНИ НЕ БУДЕ ПОЛАГОДЖЕНА".

Всеукраїнський конґрес заявив ся проти відорваня України від Росії.

Петроґрад, 26. червня. — **Нині подано до відома військовому конґресови Українців заяву всеукраїнського конґресу, що ЖАДАЄ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ, АЛЕ Є ПРОТИВНИЙ ВІДОРВАНЮ ЇЇ ВІД РОСІЇ.**

Взивають кн. Львова до переговорів в справі жадань Українців.

Петроґрад, 27. червня. — **Представник правительства в Києві відніс ся нині телеґрафічно до президента кабінету, кн. Львова, представляючи йому, що треба негайно розпочати ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ЖАДАНЬ УКРАЇНЦІВ (самостійне правительство).**

Президент кабінету заявив на те, що положенє на Україні не дає приводу до занепокоєня.

Українці творять своє власне правительство.

Петроґрад, 28. червня. — **Українці, мешканці просторих земель полудневої Росії, подали на загальнім конґресі в Києві до відома, що російське провізоричне правительство відкинуло жаданя Українців в справі автономії України.**

Відтак візвано Українців, щоби УТВОРИЛИ СВОЄ ВЛАСНЕ ЛЬОКАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО, КОТРЕ, ЯК НАДІЮТЬ СЯ, БУДЕ ПОТВЕРДЖЕНЕ МАЮЧИМИ СЯ ВІДБУТИ УСТАНОВЧИМИ ЗБОРАМИ.

Привіт від австрійських Українців.

Стокгольм, 21. мая. — З Відня телеґрафують:

Українська парляментарна фракція одноголосно приняла слідуючу резолюцію:

Українська парляментарна франкція, яка з сердечним братним почуванєм і теплою участию слідить за могучим національно-політичним рухом на російській Україні, витає той рух, який проявив силу і політичну зрілість, і числячи ся з умовинами політичного характеру й дійсними можливостями, підняв знамя автономної України, біля котрого він зумів зібрати як інтеліґенцію так і широкі народні маси.

Будучи сьвідомою своєї національної єдности з російською Україною, українська парляментарна фракція звертає ся від українського населеня Австрії з братним поздоровленєм до Української Центральної Ради і висловлює тверду віру, що весь український нарід, котрий вступив нині безповоротно на дорогу національної свободи, спільними силами діпне загального для всіх Українців ідеалу — повного національного самовизначеня.

(„Биржевыя Вѣдомости", з 22. мая).

Український конґрес в Харкові.

Дня 29. цьвітня б. р. розпочав ся був у **Харкові конґрес Українців** тої ґубернії. На предсідателя конґресу вибрано **проф. Зайкевича**, заступниками предсідателя **Тимошенка і Ничипоренка.**

По рефераті про конґрес у Києві ухвалено вислати Українській Раді в Києві привітну телеграму, в якій признано її законним представителем українського народу.

Посім принято внесенє, щоби заміняти всюди царські портрети на портрети Шевченка.

Референт **Синявський** представив задачі українського народу, як слідує:

Федеративна република і автономія України. Тільки република обезпечить права народу і народоправство, тільки автономія обезпечить свободу України. Автономія — на взір фінляндської.

Автономію треба підготовити в практиці, треба показати, що вона в дійсности вже є, а лише треба її потвердити.

Українську Центральну Раду в Києві повинні Українці вважати неначе своїм тимчасовим правительством.

Подібні інституції треба орґанізувати по всіх місцевостях, бо треба також і місцевих правительств.

Бесідник подав відтак плян, в який спосіб належить орґанізувати раду ґуберніяльну і ради місцеві.

Инші бесідники подали дещо відмінний плян орґанізованя українського народу. Іменно було предложене, щоби орґанізувати українські волостні (громадські) комітети, відтак творити комітети уїздні (повітові), а вкінци ґуберніяльні.

Піднесено також проєкт, аби творити місцеві і загальні ради робітничих, салдатських і селянських депутатів.

Виступлене Петренка (соціял-демократа) з різкими нападами проти буржуазії, тимчасового правительства і т. п. викликало — як доносить часопис „Южний Край" — острі протести зібраних. Також пізнійша дискусія вела ся при підвисшенім настрою.

(Продовжене на стороні 3-тій).

Американські війска у Франції.

ПАРИЖ, 27. червня. — **Перші американські правильні війска прибули нині до французької пристани.**

Подорож через океан відбули війска безпечно і без найменьшої пригоди.

Війска стоять під командою ґенерал-майора Сіберта. Американські війска будуть поміщені в таборі, відки по якімось часі відійдуть на боєвий фронт.

Прибутє американських війск до до Франції викликало серед французького населеня невисказану радість.

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

Австрійський кабінет міністрів безпартійний.

АМСТЕРДАМ, 27. червня. — Віденська телеґрама доносить, що президент нового австрійського кабінету, др. Зайдлер, представляючи членів нового кабінету в палаті послів, заявив, що **правительство буде полагоджувати всі справи державні з як найострійшою безпартійностию.**

Кабінет, який має характер кабінету провізоричного, має на ціли виготовити лише плян для більшого співділаня зі сторони ріжних народностий, а тоді він уступить, роблячи місце вже постійному правительству.

В справі розпочатя мирових переговорів.

АМСТЕРДАМ, 28. червня. — **В австрійській палаті послів ведено вчера дискусію над інтерпеляцією, яку внесли посли Дашинський, Стоян і Грубан в справі розпочатя мирових переговорів.**

Дашинський (польський соціял-демократ) і товариші піднесли в інтерпеляції, що всі народи монархії бажають мира та що для Австрії є тепер відповідна пора оголосити воєнні цілі і мирові услівя. В інтерпеляції покликують ся посли на право народів рішати про свою власну долю.

Президент кабінету, др. Зайдлер, спротивив ся інтерпеляції, обстоюючи за конечностию витривати вірно до кінця в союзі з Німеччиною. Заяву, наведену в інтерпеляції, що право народів рішати про свою власну долю може становити основу тривалого мира, вважає президент за мильну. Правительство, заявив він, придержуєть ся конституції, яка застерігає право заключати мир цісареви.

Дальше заявив президент отсе:

„На основі сього позитивного права, прислугуючого монархови, **австро-угорське правительство в порозуміню зі своїми союзниками було все готове війти з ворогами в переговори в справі** чесного мира.

„Міністер для заграничних справ заявив був нашу готовість щодо чесного мира, який дав би ґарантію на безпечність розвою держави. Однак, як довго наші вороги вагають ся погодити з таким становищем, будемо бороти ся дальше в сильній надії, що славні діла нашої армії і самопосьвята вітчини принесе народам нашої монархії яко нагороду чесний мир".

Закон в справі оподаткованя воєнних зисків.

АМСТЕРДАМ, 27. червня. — З Відня доносять, що міністер фінансів предложив **законопроект в цїли спеціяльного оподаткованя воєнних зисків.**

Бувший президент австрійського кабінету ґубернатором Чорногори.

БЕРЛІН, 27. червня. — Телеґрама з Відня доносить, що уступивший президент австрійського кабінету, ґр. Клям-Мартініц, одержав від цісаря Карла великий хрест ордеру св. Стефана і зістав іменований ґубернатором Чорногори.

В РОСІЇ

Установчі Збори розпічнуть ся дня 13. жовтня.

ПЕТРОҐРАД, 28. червня. — **Провізоричне правительство оголосило нині, що вибори послів на Установчі Збори відбудуть ся дня 30. вересня.**

ПОЧАТОК ЗАСІДАНЯ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ НАЗНАЧЕНО НА ДЕНЬ 13. ЖОВТНЯ.

Всеросійський конґрес проти окремого мира, але жадає скорого привернення мира загального.

ПЕТРОҐРАД, 27. червня. — **Всеросійський конґрес делеґатів робітничих і салдатських рад ухвалив великою більшостию голосів резолюцію, яка противить ся всяким змаганям до заключеня окремого мира, натомісць заявляє, що ЯК НАЙСКОРШЕ ПРИВЕРНЕНЄ МИРА Є ГОЛОВНИМ ЗАВДАНЄМ РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДЕМОКРАТІЇ.**

Резолюція буда внесена делеґатами, які належать до революційних соціялістів і соціял-демократичних „меньшевиків".

Повний зміст резолюції звучить:

„Теперішна війна є вислідом змагань імперіялістів, які находять ся між пануючими клясами у всіх краях і стремлять до здобутя ринків збуту та до політичного і економічного поневоленя слабших народів.

„Війна веде до цілковитого вичерпаня всіх воюючих держав і приводить російську революцію над берег пропасти.

„Війна не лише пожирає міліони жертв і міліярди богатств краю, але грозить викликанєм ще більшого заколоту, ніж полишив в Росії по собі старий режім.

„Війна веде до голодової смерти і не позволяє народови укріпити здобуту свободу.

„Конґрес прийшов до переконаня, що прискорене мира є одною з найважнійших задач революційної демократії. Сю задачу вкладає не лише інтерес революції, але також стремлінє робітників всіх країв, щоби положити конець взаїмному нищеню себе і відновити назад братерство до спільної боротьби за свободу людства.

Дальше конґрес приходить до переконаня:

ПЕРШЕ: Що покінчене війни через побіду одної з воюючих держав становило би завязок до нових воен, причинило би ся до заостреня ненависти між народами і довело би до цілковитого вичерпаня, голодової нужди і руїни.

ДРУГЕ: Що заключене окремого мира скріпило би одну з воюючих держав, дало би їй можність на рішучу побіду над другими, скріпило би стремлїня в напрямі змагань пануючих кляс і становило би перешкоду до міжнародного зединеня робітників. Тому конґрес противить ся рішучо всякій політиці, яка в дійсности має на цїли заключене окремого мира або окремого завішеня оружа, яке є лише вступом до окремого мира".

Домагають ся ревізії воєнних цілий союзних держав.

ПЕТРОҐРАД, 27. червня. — Всеросійський конґрес делеґатів робітничих і салдатських рад приймив резолюцію, яка **взиває демократів всіх країв, щоби вони вплинули на свої правительства і змусили їх приймити російський клич: „мир без заборів і відшкодовань".**

Резолюція взиває дальше, щоби демократи всіх країв доложили своїх старань в справі **скликаня міжнародного соціялїстичного конґресу в цїли приверненя солїдарности робучих кляс.**

Конґрес візвав провізоричне правительство, щоби воно сейчас перевело ревізію договорів зі своїми союзниками, і усунуло з них всї точки, які мають ціху заборчої політики.

Конґрес зажадав дальше здемократизованя міністерства заграничних справ і дипльоматичного тіла.

Знесене воєнних судів.

ПЕТРОҐРАД, 27. червня. — **Провізоричне правительство рішило зовсім знести воєнні суди.**

Надзвичайно важні случаї, які **вимагають** негайного переведеня слїдства, будуть полагоджувати ся в постійних **військових** судах полкових або корпусових.

Поручник Лебедов міністром маринарки.

ПЕТРОҐРАД, 27. червня. — **Провізоричне правительство поручило поручникови Лебедову управу міністерства маринарки.**

Дотепер справами міністерства маринарки заряджував міністер війни Керенський.

В послїднім місяци утїкло з Росії 3.600 полонених Німців.

ПЕТРОҐРАД, 28. червня. — **Часописи доносять, що в протягу останного місяця утїкло через Фінляндію поверх 3.500 німецьких жовнїрів і 100 офіцирів з російського полону.**

Фінляндці, як доносять, давали дуже малу поміч при ловленю утїкаючих бранців.

Американська комісія в головній російській кватирі.

ПЕТРОҐРАД, 27. червня. — **Голова американської комісії, Елїгу Рут, і військові члени сеї комісії прибули нині в товаристві міністра заграничних справ, Терещенка, до головної кватири російських війск.**

В кватирі відбула ся нарада, в якій взяли участь Терещенко, Елїгу Рут, ґен. Скат і ґен. Брусілов.

Ґен. Скат позістане через 10 днів на боєвім фронті, відвідуючи передівсїм боєву лїнію на полудневo-західнім фронті. Ґен. Скат виголосить при тій нагоді ряд бесід до російських жовнїрів і представить їх прикмети, вправність і карність американської армії.

Вивіз до Росії за 3 роки війни два рази більший ніж за 50 літ.

НЮ ЙОРК, 26. червня. — **Статистичне зіставлене виказує, що від 1. серпня 1914 р. дотепер вивезено до Росії товарів на 1.000 міліонів долярів, підчас коли за 50 літ перед війною вивіз виносив всього 575 міліонів долярів.**

З кінцем червня 1915 р. (за перший рік війни) вивіз до Росії виносив 61 міл. дол.; за другий рік війни 314 міл. дол.; за третий рік війни вивіз зріс на 565 міл. дол.

Найбільша частина вивозу припадає на вивіз пороху, бо аж 57 міл. дол. в 1916 р., а в 1917 114 міл. дол.

В протягу 1916 р. Росія спровадила загалом зі всіх держав товарів на 1.416,000.000 долярів; в тімсамім часї Росія вивезла товарів всього на 296,600.000 долярів.

(Продовжене на стороні 3-тій.)

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

За всї оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

З біжучої хвилі.

—o—

Лондонський „Таймс" доносить, що в день отвореня австрійського парляменту (31. мая) в імени Українців промовляв посол др. Евген Петрушевич, жадаючи основаня автономної української провінції.

Українська радикально-демократична партія в Києві признала, що землї поодиноких властителів повинні перейти на власність народного земельного фонду за відповідною винагородою, бо наглльне забранє земель від властителів без заплати грозить красви великим занепадом в економічнім і фінансовім відношеню. Крім того се може викликати більші непорядки, які, без сумніву, старалиб ся використати на свою користь вороги української автономії і федеративного порядку в Росії.

Партія довідала ся, що селяни годять ся на повений проєкт із сим додатком: **в кого більше землї, тому меньша викупна заплата; в кого меньше землї, тому більша викупна заплата.**

Українська радикально-демократична партія одобрила останнє жаданє селян.

Під датою 28. марта 1917 року — як доносить нюйорська „Новая Русь" — Зенон Мохнацький, член „Русскаго Народнаго Совѣта Прикарпатской Руси", в Ростові над Доном, написав до предсїдателя тутешної „Русской Народной Организаціи" лист, в якім між иншим доносить, що тамошні кацапи хотїли вислати до Америки своїх делеґатів, але російське правительство не видало їм пашпортів. В делеґації мали взяти участь: др. М. Т. Глушкевич, З. Мохнацький, А. Поліщук (з Бродів), студенти Цепенда і Смага. На їх просьбу о видачу пашпортів правительство навіть не відповіло...

Про загальне положенє кацапів у Росії Мохнацький пише:

Тепер зазначу лише, що відносини настільки перемінили ся, що **в канцелярії „Русскаго Народнаго Совѣта Прикарпатской Руси"** (в Ростові над Доном) **Українці перевели ревізію, забрали всї протоколи і письма і всьо то післали до головного українського федеративного комітету в Москві, де діячі будуть переглядати, чи там нема чого противного свободі нової Росії** (читай: **Самостійної України**).

Сподїваємо ся, що всьо то з часом вияснить ся, всеж таки **тепер завдяки зручній агітації українських сепаратистів** (офіціяльно вони звуть себе **Українцями-федералістами**) **справа дійшла до того, що всїх русскихъ галичанъ уважають в Росії чорносотенцями і цареславними.** Положене русскихъ галичанъ, визнаючих ідею культурної і національної єдности всього русского народу, дуже тяжке, тимбільше, що завдяки невдатній політиці деяких наших людий у нас тепер нема другів...

Наспів для кацапів час слушної кари. Скінчило ся пановане царя, то й скінчила ся чорносотенна робота галицьких кацапів.

Тепер наступає суд. Царя будуть судити Москалї, а кацапів — зрадників українського народу — буде судити український нарід.

Котюзі по заслузі!

Польські ідеали.

Дивних сусїдів подарувала нам доля, а коли ще згадаємо про колишнє наше довговікове спільне пожитє з ними, то дивує нас тоді тільки наша велика терпеливість і самопосьвята, з якою доводило ся нам колись коротати свій вік. Бо Поляки вже наче з самої природи є противниками не тільки Українців, але й цїлої людської культури. Доказів на се богато, а візьмемо хиба найсьвіжійші.

Видавалоб ся, що, діставши якутаку Польщу й переживаючи дуже важну політичну крізу, Поляки вийдуть з себе, виречуть ся своїх історичних блудів і нічнуть будувати свої політичні аспірації на ґрунтї чисто польськім, без жадних рабівничих забаганок і чужої кривди. Та се тільки так би видавало ся безсторонному і справедливому глядачеви. Поляк же скорше згине, ніж вирече ся історичної Польщі — того марева страху для ріжних поневолених народів. Історична Польща для Українців, Білорусинів, Литовців, Лотишів і Естонців є рівнозначна з колишною царською Росією. Поляки все будуть бачити у східній Галичині, в Холмщині і в цїлій пограничній полосі на північ аж до Балтійського моря найприроднїйшу Польщу. Польська нахабність — се історична хороба, на яку найкраснїм лїком є тільки чужа сила.

Ту нахабність прикриває дуже добре замаскована безличність, маюча на цїли оправдати польські претенсії. І так у відповідь на заяву недавного українського зїзду у Львові, де проголошено було клич оборони холмських Українців проти польської навали, Ляхи постарались о тисячі підписів Холмщан із заявами, будьто там нема ніяких Українців. Такесаме проголосив недавній польський конґрес у Кракові, уважаючи пограничні українські землї за „дїйсно польські". Тесаме грозить зі сторони польської захланности Білорусинам і Литовцям. На їх щастє вони пізнали ся на польських зубах і стережуть ся їх тепер що сили. Все те утверджує нас тільки в тім переконаню, що **польським ідеалом є загарбанє непольських земель до будучої Польщі і пановане над непольським населенєм, чим теперішний польський політичний рух прибирає тільки протидемократичний, шовіністичний, нетерпимий до чужих націй характер.** Отсе є один з польських ідеалів.

Другий ідеал Поляків — се вже їх внутрішний, який нас обходить меньше, а який найкраще характеризує польську душу. Як усїм відомо, цїлий сьвіт кричить, що бєть ся тепер за демократію, за волю і добро найширших мас, що ті маси мають бути мірodатними чинниками в загально-людськім житю і не сьміє якась горстка людий кермувати всїми після своєї вподоби. **Свобода голосу в рішаню всїх публичних справ згідно з волею всього загалу і для його добра — ось клич демократизму.** Найлучшою формою державного устрою, де би найвірнїйше найшли вислів демократичні ідеали, є без сумніву республика. В добре устроєній републиці кождий свобідно забирає голос, порішаючи ріжні справи в користь загалу, а тимсамим і в свою. Видавалоб ся, що коли Поляки дістали змогу самі рішати про політичну форму свого істнованя, вони пійдуть за голосом теперішної демократії і махнувши рукою на всяких „крулюф" і „крулікуф", заведуть у себе републику. Так думають у сьвіті люди, але инакше Поляки! Бо в дійсности найважнїйшим тепер їх домаганєм є мати свого „круля" з конституційною монархією. Шляхотська вільність ще не вишумілась і є повна диких вибриків та забаганок польських маґнатів і їх підлизайків. Вони-ж до републики ще не доросли, а вдоволять ся й монархією! І вони мають сьміливість називати себе поступовими, йдучими за покликом часу! Противно, Поляків треба би зачислити до найзавзятійших консерватистів, до пережитків колишних людських гріхів.

Таким способом ми бачимо, що як на протязї всього історичного житя так і під теперішну пору найважнїйшою віхою польського політичного житя є національний шовінізм, себто нетерпимість чужих народностий, охота загарбати чужі землї й повернути в рабів їх населенє, і протидемократичний характер їх політики, то є: недопущенє до державної керми найширших своїх мас, або, борони Боже, не втратили б вони на тім висші кляси. **Консерватизм, заскорузлість і безлична нахабність — ось се тепер польські ідеали.**

Ті „шляхотні" ідеали польських шляхтичів є тепер звернені твердим робом головно в сторону Українців. Видно, що Полякам українські землї надзвичайно подобають ся і тому вони глядають на них своїм заздрим оком. Про се сьвідчить заява польської державної ради у Варшаві (повний зміст сеї урядової заяви подаємо в статї п. з. „Становище австрійських Українців супроти заяви польської державної ради у Варшаві) і проєкт вилучення Галичини, виготовлений „польською державною радою для Галичини" — польським колом у віденськім парламенті.

Про характер теперішних польських аспірацій щодо українських земель поговоримо докладнїйше иншим разом, а нині ми начеркнули тільки загальний образ польської рогатої душі. Принагідно звертаємо увагу нашого загалу на одну засадничу справу: **Доси ми вели боротьбу лише з поодинокими партіями польської суспільности; тепер же будемо мати до дїла з цїлим польським народом, бо цїлий польський нарід є репрезентований в обох висше названих польських політичних тїлах — у варшавській польській державній раді і в польськім колі у Відни.**

Становище австрійських Українців супроти заяви польської державної ради у Варшаві.

З приводу відозви російського провізоричного правительства в справі Польщі відбуло ся у Варшаві повне засїданє польської державної ради, на якім принято одноголосно деклярацію слїдуючого змісту:

Европейська війна видвигнула польське питанє яко велику проблєму міжнародної політики у сьвітовім пляні. Наш нарід відчуває, що його вікові стремлїня можуть бути здїйснені, а добровільна участь леґіонів у боротьбі о независимість Польщі є живим образом тих стремлїнь.

Польське питанє могло бути розвязане лише через утворенє польської держави. Сю історичну конечність перші пізнали правительства центральних держав. Акт з 5. падолиста 1916 р. покликав до житя независиму польську державу, хоч в тім акті не означено ще її територіяльних границь. А тепер також і провізоричне російське правительство признає независимість нашої вітчини і в сей спосіб стверджує, що відбудоване Польщі є необхідною історичною конечністю. Однак нове російське правительство предкладає Полякам землї, які не находять ся під його властию, пропонує перенести означене границь польської держави на установчі збори і крім того вже заздалегідь предвиджує військовий союз обох держав.

Кожде нам накинене зобовязанє обмежує нашу независимість і противить ся чести свобідної держави. Ми мусимо застеречи ся проти всяких умов, які вяжуть наше свобідне національне бажанє.

Провізорична державна рада витає з радостию луч свободи в темряві неволі, в якій жили народи російської держави і стверджує з вдоволенєм факт, що нове російське правительство признає независимість Польщі. **Однак рівночасно вона підносить, що триваючий сотки літ польсько-російський спір о просторі землї, які етнографічно є положені між Польщею і Росією, а які доля від давних часів лучила з Польщею, не є в заяві російського правительства порішений. Полагодженє сього спору ми не можемо передавати односторонному рішеню російських установчих зборів. Доля тих країв мусить бути порішена по мисли державних інтересів независимої Польщі, узгляднюючи також волю народів, замешкуючих сї землї.**

Провізорична державна рада має перед собою ясно витичені цїли. **Конституційна монархія, сильне правительство, сильне військо — отсе є задачі, які ми маємо сповнити.**

Передівсїм утворене власної військової сили, яко найлїпшої запоруки на наше независиме державне істнованє, є першим нашим обовязком. Від сповненя сього обовязку нас ніщо не зможе здержати. З російською державою бажаємо собі жити в приязних, сусїдських зносинах, мусимо однак застеречи ся проти припусканя, щоби ми вели війну проти центральних держав, котрих монархи дали запоруку на нашу независимість.

Независима польська держава, проголошена актом з 5. падолиста 1916 р., а тепер признана правительством відродженої Росії, повинна становити підставу до розпочатя мирових переговорів і укріплення правильних условин житя в Европі.

Як доносить львівське „Дїло", два українські репрезентаційні тїла в Австрії: **парляментарна комісія Українського Клюбу в палаті послів у Відни і Народний Комітет у Львові оголосили обширні протести проти заяви провізоричної державної ради у Варшаві, а іменно проти того уступу заяви, в якім провізорична державна рада зголошує свої претенсії до земель, положених між етнографічною Польщею й етнографічною Росією, то значить: до земель українських, білоруських і литовських.**

Обі українські організації виступили проти таких змагань польської провізоричної державної ради з цїлою силою і рішучостию.

Народний Комітет **„пятнує перед цїлим сьвітом заборчий харантер політики польської державної ради".**

Українська парляментарна комісія знова **„висказує своє незвичайне здивованє, що найвисший орган польської державн, яку центральні держави допера щойно проголосили, вважає вже за відповідне витягати свої руки по чуже добро і загрожувати свободі инших народів — Українців, Білорусинів і Литовців, хоч внутрішні відносини Польщі ще доси не є вияснені, а свобода Польщі не є достаточно забезпечена. Таку заяву польської державної ради належить напятнувати яко крайно неполітичну провокацію Українців, а тимбільше в хвилї, коли внутрішний переворот Росії, нинїшний національно-політичний рух на російській Україні і деякі російським правительством пороблені уступства отвирають перед українським народом нові вигляди".**

КАЦАПСЬКА БЕЗЛИЧНІСТЬ.

(Статя з канадійського „Робочого Народу", ч. 24, з 20. червня 1917).

Нашим читачам вже звісно про те, що канадійські кацапи, або як їх звуть також москвофіли, скликали були кілька днів тому конвенцию у Винніпеґу, на котрій рішено вислати делеґатів до Росії, котрі мали би в імени всїх „русских" емігрантів в Канаді вручити російському правительству меморіял, завзиваючий російське правительство, щоби воно не заключало окремого мира з Німеччиною, але щоб держало ся союза аліянтів аж до повної побіди над центральними державами, та щоби воно прилучило східну Галичину й Буковину з „русскім народом" до Росії і не допустило до автономії України.

На конвенції були зібрані самі галицькі і буковинські кацапи або москвофіли, а проводив нею епископ Александер з волинської губернії з Росії. Конвенція, наскільки нам відомо, вибрала двох делеґатів, а іменно В. Гладика, редактора „Русского Народа" і попа А. Филиповського; обидва „истинно русскіе", родом з Галичини. Ще один делеґат з Канади має бути в якійсь кацапській спосіб вибраний. До них мають прилучити ся також кацапські делегати зі Злучених Держав.

Хто є ті кацапи, або москвофіли?

В Росії є також кацапи; але вони не мають нїчого спільного з тими кацапами, про котрих ми говоримо. Тамті, російські кацапи, є справжними синами русского, себто московського народу, а називають їх кацапами через їх діялект, яким вони говорять.

Ті-ж кацапи, про котрих ми говоримо, се продукт невідрадних відносин, які панували серед українського громадянства в Галичині після скасованя першої австрійської конституції і аґітації бувшого самодержавного російського правительства. Коли в Австрії знесено конституцію надану в 1848 р. після заледви двох літ її істнованя і над австрійськими народами запанував поліційний кулак, серед гуртка інтелїгентних провідників українського народу, котрі кинули ся були до роботи над осьвідомленєм темних народних мас, запанувала зневіра у власні сили. Тоді то російське правительство, котре побоювало ся зросту національної самосьвідомости серед українського народу в Австрії і котре все мріяло про загарбанє Галичини і Буковини під свою опіку, використало ту нагоду для поширеня серед українського народу в Австрії обманства про те, що будьто би австрійські Українці були не що инше, як лише такийсамий „русскій" народ, який зараз за границею має славне „русске" царство з ще славнїйшим „русским" царем, котрий думає пійти на Австрію війною задля освободженя своїх дїтий зпід чужого ярма. Царське правительство післало до Галичини своїх агентів з всесильними рублями і почало купувати з тодїшної української інтелїґенції, кого дало ся.

Нагода була досконала. Австрійський гнет і всемогучі рублі були тими чинниками, що помогли царському правительству зеднати собі прихильників і агентів серед передових людий з так званої „Головної Руської Ради" і „Окружних Руських Рад", політичних українських організацій, які були засновані інтелїґенцією і духовенством ще в 1848 р. а в два роки пізнїйше розвязані зі знесенєм конституції. Поміж ними найвизначнїйшими були Михайло Качковський і Іван Наумович, або як його часом звуть Наум Безумович. Ті то люди, наслухавши ся брехнї від агентів царського правительства про російське райське царство і діставши „намацальні подарунки" в руки, поставали москвофілами і почали ширити серед українського народу обман, що будьто би Українці були Москалями і що вони повинні змагати до злуки з Росією, що цар їх скоро визволить з австрійської неволї і тоді вони заживуть щасливим житєм в російськім раю під опікою свого рідного русского царя.

При фінансовій підпомозі з Росії і з причини народної темноти вони вспіли були в 1861 р., коли знова повернено народам Австрії свободу, в часї виборів до сойму завоювати майже всї мандати зі східної Галичини. До сойму ввійшли були також Качковський і Наумович. Про народнє добро вони не дбали. Тоді, коли треба було звести першу політичну боротьбу з польською шляхтою за права українського народу, коли ухвалювано найважнїйші краєві й державні закони, вони заклавши руки ждали на „русского" царя, що йшов їх визволяти. Тим робом вони помогли польській шляхтї заложити ярмо на шию українського народу.

Та не вся інтелїґенція пійшла дорогою москвофільських батьків. По наданю другої конституції почато серед нашого народу просьвітну роботу, бо гурток молодої української інтелїґенції з тими старшими людьми, що не пійшли з москвофілами. Зі зростом народної сьвідомости почало ся і політичне вишколене народу, яке несло москвофілам загибіль.

В 1891 р. заходами Павлика, Франка, Ганкевича, Будзиновського і инших, що були під впливом великого українського ученого Михайла Драгоманова, основано першу політичну партію — українську радикальну партію, програма котрої була оперта на соціялістичних основах. 1899 р. основано національно-демократичну партію і партію соціял-демократичну.

Всї ті три партії мали і мають свої ясні програми і всї вони в одній справі годили ся — а іменно в справі освободженя українського народу зпід чужого панованя.

Москвофільська партія не мала жадної програми. Москвофіли, або як їх звичайно звуть кацапи, мали одно на думці: як би то здавити український рух і віддати український нарід під царський кнут. Вони вислугували ся і російському урядови і польським властям у боротьбі проти Українців. Однак в послїдних часах вони цїлковито втратили були всякий вплив. Вони сповняли вже ролю простих агентів і шпигунів царського правительства.

Численні шпигунські афери та процеси, такі як Ольги Грабар і тов., Бендасюка і Ко., виказали, чим москвофіли занимали ся в Австрії. Вони вислугували ся царському правительству, як і чим могли. Вони слідили за російськими збігцями-революціонерами, були в тїсних зносинах з чорносотенним елементом в Росії і не було для них нїчого лучшого і сьвятїйшого в сьвітї понад царство тьми Романових, чи там Гольштайн-Готорпів.

І ті то самі кацапи або москвофіли приплели ся також до Америки — до Канади і Злучених Держав, де вони, злучивши ся разом з чорносотенним елементом, вели дальше за рублї царського правительства свою огидну роботу серед малосьвідомих галицьких та буковинських українських емігрантів.

Коли вибухла війна, галицькі і буковинські москвофіли **служили царським опришкам за гончих собак серед завойованого українського населеня в Галичині і Буковині.** Скільки невинних жертв упало завдяки їх доносам, скільки невинних людий через них заслано в Сибір!... Вони робили погроми, знущали ся так, що й самим російським військовим властям було сього забогато і вони обурювали ся на їх підлість.

А наші кацапи в Канаді чи не пробували тут всяких штук, котрими хотїли дискредитувати „Мазепинців" перед канадійськими властями? Чи не цькували на наших невинних робітників? Хто може сказати, скільки наших невинних людий томилось або ще томить ся по таборах для военнополонених через їх брехливі доноси?

Недавно тому ті царські аґенти посилали свому опікунови, бувшому кровавому цареви, заяву вірности і лизали його окровавлені лапи. Та се була їх послїдна вже чолобитня російському самодержцеви і всїй темній силї, що такі довгі часи панувала над народами Росії.

Прийшла давно очікувана хвиля освободженя Росії з рук потворного самодержавя. Вибухла революція і сим разом побідила свобода; упав царський престол і запанувала воля народної маси.

З упадком царського престола й самодержавя прийшов неминучий конець і його прислужникам — москвофілам-кацапам.

Здавало ся, що вони вже сядуть маком і візьмуть ся за инше діло, зрозумівши, що ратунку для них нема вже жадного. Дехто з них вже й заговорив з своїх москвофільских часописях, що пора, мовляв, подумати, що нам тепер робити; наші роботї прийшов конець; нове російське правительство рублів не дасть, бо йому наше діло противне.

Але як же здивувала всякого їх нечувана безличність, коли вони ні з того ні з сього собі також привитали революційне російське правительство. Ба, мало того. Та підла банда збирає ся на конвенцию і ухвалює вислати делеґатів до Росії, які мали би в імени „русского народа" що живе в Канаді, диктувати російському революційному правительству свої домагання. Та банда, котра не має права говорити ні в імени русского народу, ні українського; тасама чорносотенна банда, яка весь час безчестила імена найкращих синів Росії, та банда хулиґанів сьміє нині виступати з своїми „меморіялами".

Не дивно, що сей крайно безличний виступ кацапів викликав велике обуренє серед дїйсно русскихъ еміґрантів.

Послїдної недїлї відбуло ся у Виннипеґу віче, скликане „Русскимъ Прогресивним Клюбом", на котрім одноголосно ухвалено резолюцію протесту проти тої безличного виступу кацапів. Порішено також вислати перестерогу перед тою новою засланою аґентів бувшого царя до всїх руських організацій в Канаді і Злучених Державах та до російського правительства, так, що наші кацапи-москвофіли, як не оставлять свого пляну, то заїдуть в тесаме місце, де тепер перебуває їх цар...

Вістки з України.

(Продовжене зі сторони 1-шої).

Бесідники крайної лївиці говорили остро про клясову окремішність, буржуазію і т. п.; не меньше острі відповіди давали ся знова чути від бесідників, котрі стояли на становищи загально-національнім і взивали до єдности. Сей останний настрій, здаєть ся, був на конґресї пануючий, але ряд перепалок в сїй справі покінчив ся скандалом. Український соціяліст-революціонер, Коряк, після ряду різких протестів зборів і ряду нападів проти умірковалих елементів, назвав вкінци український прапор „синьо-жовтою шматою", що викликало страшне розярене серед зібраних, і Коряк мусів опустити збори.

Ся приключка була причиною, що збори були ведені в нервовім настрою і доперва по промові **Базькевича,** котрий виголосив спокійний і річевий реферат про богатства України і необхідність єдности, та по програмових промовах **Михайличенка** (соціял-революціонер) і **Довбищенка** (соціял-демократ), які були виголошені в умірковнім і переконуючім тонї, збори успокоїли ся і всї приключки можна було вважати за неістнуючі.

На увагу заслугує виступ Прийменка, який вніс протест проти злученя харківської і курської ґубернії з московським воєнним округом. „Коли се є конечне з огляду на цїли воєнні, то се вже инше діло" — заявив він. Ухвалено в сїй справі зажадати через „своє правительство", київську національну раду, від російського правительства поясненя.

Прочитано відтак предложене **Лободовського** про німецькі земельні посїлости на Українї. Сей проєкт переслано також до національної ради.

Гучними оплесками принято виступлене жовнїра Головірка і кінцеві слова його промови: „Уложіть тут всьо гарно, а я піду на боєвий фронт боронити Україну!"

Вкінци проф. Соболев взвав присутних записувати ся на „позичку свободи".

Ухвали українського військового конгресу з мая.

Військовий зїзд, висказавши свій жаль на нещире відношене російської суспільности, а навіть революційної демократії, до українського руху, постановив зажадати від тимчасового правительства і ради робітничих депутатів негайного проголошеня в спеціяльній заяві засади національно-територіяльної автономії України.

Першим кроком у здійсненю тої справи має бути безпроволочне утворене спеціяльного міністерства для українських справ.

На міжнароднім конґресї Україна повинна бути представлена через своїх делеґатів.

(„Новое Время", з 22. мая).

В справі українського полку.

Київ, 4. мая. — Відбуло ся бурливе многолюдне спільне засідане депутатів війск київського воєнного округа з радою робітничих депутатів на тему злободневного питаня в справі утвореного українського полку.

Засідане зачало ся в першій годині, а скінчило ся в 3-тій по півночи.

Серед напруженої атмосфери завзятої боротьби засідане отворив член комітету воєнних депутатів Рябцов, котрий, узасаднивши точку погляду комітету, признав — як донесено — що в теперішну хвилю є неможливо утворити український полк, та що се може розбити і знищити боєву силу армії.

Ту точку погляду приняли: рада робітничих депутатів, міська екзекутива, коаліційна рада студентів, а також начальник округа генерал Ходорович, який признав технічно неможливим видїлюване осібних військових частий.

Референт говорить: „Мусимо порішити, як віднести ся до того, що в Києві проти постанови суспільних орґанізацій утворив ся перший український полк. Кажуть, що се є явище стихійне. Та яка-ж то стихійність? Будуюча чи руйнуюча? Ворог один. Армія повинна бути одна. А що, коли кромі Українців почнуть підносити свої знамена і стяги инші численні народи Росії? Чи не видите ви в тім початку загибелї нашої свободи? Я се виджу". (Довгі рясні оплески).

Потім виступають представителї українських партій і орґанїзацій, котрих прикликано на засідане.

Представитель Головної Української Ради, **письменник Винниченко,** соціял-демократ, заявляє, що **теперішне положене дуже непокоїть також Українців, які шукають з него виходу. Утворене полку—се явище стихійне викликане царизмом і віковим гнетом Українців. Українці мають недовіре навіть до російської демократії, яка відносила ся до них ворожо** (шум, оплески одних, крики других: „Неправда"). **Коли в думі піднято питане в справі української мови в школах, то дума відказала ся полагодити сю справу.** (Оклики: „При чім тут демократія?!").

Винниченко продовжує: **„Український полк — се стихійність, а одинокий вихід — се утворене спеціяльної української армії. В тім покажеть ся признане національної ідеї, признане ідеї українського війска. Коли се здійснить ся, то українські орґанізації беруть на себе зобовязане, щоби ніодин Українець не покинув фронту, і щоби дальше доповнюване українських полків ішло на рахунок резерви. Коли ви того не зробите, то пішлете тоді 3.000 аґітаторів, невдоволених, болючо вражених у своїм національнім почуваню. За наслідки не ручимо".**

На закінчене Винниченко оголошує передану кореспондентом „Русского Слова" заяву Української Головної Ради, яка заперечує поголоски про її участь в орґанізованю полку, але признає, що жадане 3.000 жовнїрів-Українців конче треба вдоволити.

Опісля виступає представитель військової ради імени гетьмана Полуботка, **поручник Михновський,** який говорить:

„Утворене полку—се довершений факт. Будьмо вирозумілі. Яко два братні народи признаємо всї права за обома народами. Ми вважаємо, що ніодин жовнїр не повинен покинути фронту. Ми самі відбудемо народний суд над дезертиром (оплески) **і предложимо розвязку сього питаня висшій команді. Але ся команда повинна знати, що спору в нас нема, що всї ми помирили ся, признавши українському народови право на орґанїзацію у всїх напрямах".**

Слїдуючий бесїдник, **представитель українських соціял-революціонерів, Ігнатович, заявляє, що то проба, якої нема чого боятя ся.**

„Коли ви не позволите на полк, — говорив Ігнатович — **то з того витворить ся перша цегла тої стіни, яка виросте межи Росією й Україною. Коли у жовнїрів-Українців убеге патріотизм, то тимсамим ви убєте в них бажане воювати за Росію. За наслідки не ручимо".**

По нім виступає представитель українських соціял-демократів, **Паламарчук,** і заявляє: **„Чому Поляки мають свої леґіони, а Лотиші свої батальони? Чомуж Українці того мати не можуть? Одинокий вихід: розпустити сейчас польські, лотиські і чеські леґіони. Коли се зробите, Українці успокоять ся".**

Кадет Дельбреде, Литовець, заявляє, що лотиська демократія не піднимає меча проти російської демократії і з подивом глядить на воєнні помисли демократів.

Начальник міліції, Лїнарський, дивуєть ся українським соціялістам, котрі замісць клича „геть з мілїтаризмом" з піною на устах жадають своєї армії.

Під голосоване йде попередна резолюція комітету воєнних депутатів, яка висловлюєть ся проти українського полку і яка накликає українську військову раду доложити всїх сил, аби наклонити 3.000 жовнїрів-Українців зараз відійти в армію звичайним порядком.

Сю резолюцію принято 264 голосами проти 4. 40 осіб не голосували. (Довгі бурливі оплески).

(„Русское Слово", з 5. мая).

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі сторони 1-шої).

Ленїн мусить забирати ся з палати Кшесїньської.

ПЕТРОҐРАД, 28. червня. — Прихильники Николая Ленїна, провідника радикальних соціялістів, які з вибухом революції взяли були у своє посїдане палату царської танцюристки Кшесїньської і отворили були там свою головну кватиру, мусїли вчера палату опорожнити.

„Большевики" ще й доси з палати не уступили ся.

Російський вязень командантом бриґади.

ПЕТРОҐРАД, 28. червня. — Підчас битви в Карпатах один російський салдат, бувший вязень зі Сибіри, став героєм. В часї одної битви російські війска не хотїли йти до приступу на німецькі становища. Тоді він зібрав коло себе 50 добровольців, зробив напад, здобув вороже становище і взяв богато Німців у полон.

Його іменовано офіциром. Два полки просили його, щоби обіймив над ними команду. Його цїла бриґада ухвалила сейчас розпочати наступ.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

Австрійцї взяли 1.800 Італійців в неволю.

ВІДЕНЬ, 27. червня. — Австрійський урядовий рапорт доносить про успішний наступ австрійських війск в полудневім Тиролю і здобуте італійських становищ в долинї ріки Суґани. **1.800 Італійців взято в полон.**

Звіт звучить:

„В понеділок цїсарські стрільцї і відділи західно-галицького 57. полку піхоти перевели успішний напад на пограничні становища Італійців в полудневім Тиролю. Становища неприятеля здобуто і відбито всї його протинапади.

„Дотепер число полонених Італійців виносить поверх 1.800, між тими 44 офіцирів".

НА МОРИ:

Анґлія втратила в останнім тижни 28 кораблїв.

ЛОНДОН, 27. червня. — Звіт анґлійської адміралїції виказує, що в протягу останного тижня **28 анґлійських кораблїв впало жертвою підводних лодок і мін.**

З того числа припадає 21 кораблїв повисше 1.600 тон і 7 кораблїв понизше 1.600 тон.

В АНҐЛІЇ:

Число революційних орґанізацій в Ірляндії зросло за два тижнї з 100 на 500.

ЛОНДОН, 27. червня. — Скоре розвязане ірляндського питаня стало знова загадочне. Останні вісти, які наспіли з Ірляндії, викликують поважне затрівожене.

Заворушеня в Ірляндії від часу увільненя революціонерів з вязниці є щораз частїйші. **Орґанїзація ірляндських революціонерів „Шін Фейн" зростає дуже скоро. За останних 14 днів число льокальних відділів сеї орґанїзації зросло з 100 майже на 500.**

В ГРЕЦІЇ:

Венізельос президентом кабінету.

АТЕНИ, 27. червня. — **Нині заприсяжено членів нового грецького кабінету. На чолї кабінету міністрів стоїть Венізельос, який обіймив рівночасно теку міністра війни.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

АРЧБАЛЬД, ПЕНСИЛЬВЕНІЯ.

Робота тут іде дуже добре. Копальня угля „Ді Арчбальд Кол Ко.", потребує тепер значне число майнерів, ладовачів і звичайних робітників. Сі майни розпочали роботу в 1907 році. Через той час не були страйку, який змусив би до замкненя копальні. Тревала робота на слідуючих пятьнайцять літ є запевнена. Тут находить ся вже значне число українських родин і робітників, у котрих наймоти можуть найти добрий харч і мешканє. Вугле є на 4½ до 10 стіп грубе. В майнах є сильні невали. Нема камінн, пуку ні води. В сих копальнях майнери заробляють пересічно $5.00 на день, однак се зовсім залежить від робітника, щоби заробити ще більше. Ґанки є спадисті. Під сю пору є там богато домів мешкальних які можна винаймити за $8.00 до $12.00 місячно. Здорова вода до питя; гарні костели і школи в поблизу копалень. Їдьте зелізницею до Арчбальд, Пенсильвенія, яке є віддалене всего 9 миль від Скрентон, Па. Коли не можете прийти особисто, то напишіть до нас, а ми радо уділимо Вам всякі інформації. Через Арчбальд переїздкають зелізниці D. & H. і N. Y. O. & W.

Адресуйте до: 72-4-6

ARCHBALD COAL COMPANY,
Archbald, Pennsylvania. (Oroз.)

СКАЖІТЬ, ЗІРОНЬКИ.

Нічeнько красна, зірки ясненькі,
Несіть від мене привіт миленький;
Скажіть серденькій, що я так тужу,
Що я без неї жити не можу;
Я що мої очи сльоза залила,
Що мою душу журба покрила.
Скажіть, зіроньки, їй крізь віконце,
Що вона для мене як ясне сонце;
Як ясне сонце у темнім гаю,
Що я без неї сам умираю...
А як вже буде серденька спати,
То ви верніть ся мені сказати,
Що спить миленька в спокійнім сні,
А тоді стане лекше мені.

Т. Я.

Вілмингтон, Дел., 13. мая 1917.

КАНАДІ ГРОЗИТЬ РОЗПАД НА ДВІ ЧАСТИ.

З Монтреалу, самого серця канадійських Французів, розійшла ся по цілім сьвіті 15. червня б. р. слідуюча многоважна вість про великі і грізні наміри канадійсько-французького духовеньства.

Часопись „La Croix" („Ля Кроа" — хрест), яка на своїй титуловій стороні має хрест з написею: „In hoc signo vinces" („під сим знаком побідиш"), висловлює ся отверто за знищенєм канадійської конфедерації. Начальний редактор часописи, Йосиф Бежен, твердить, що конфедерація була протягом усіх 50 літ фатальною для канадійських Французів.

„Нас визискували й дурили, — пише згадана часопись — а вся політична машина в руках англійської більшости була для нас погубною. З бувших піонірів сеї прегарної країни ми стали рабами раси, яка вважає себе вищою, а яка одиак в дійсности є нічим иншим, лише змодернізованим продуктом захланних Жидів. Яка нам користь з конфедерації?... Ми тяжко працювали, а всьо то йшло на збогаченє Англо-Саксонів. Наша віра, наша мова, наші школи й будучність наших дітий, добро наших родин, — місія, яку Провидінє призначило нам защіпити на берегах ріки св. Лаврентія, всьо то, здасть ся, пропало. Прийшла війна, — більшість накинула нам знова свій самовільний закон. Ми вже зломані страшним довгом, а нині вони хочуть накинути нам силою закон, однаково неконституційний як і протиканадійський, який пішле наших синів і братів до европейської різні, наче худобу, якої одиноким призначенєм є задоволити апетит свого пана... Чомуж ніхто не піднесе голосу, щоби вже раз розстати ся нам з тими тачками, які везуть нас до гільотини? Як се було би справді солодко жити у східній Канаді, відлучений від західної, але злучений як досі з британською короною. Всі прикмети нашої (французької) раси розвивали би ся тоді над берегами чудової ріки св. Лаврентія нормально — під управою французької більшости, що мала би власть ухвалювати наші власні закони, робити свобідно всякі угоди із заграничними державами, ухвалювати наші цлові тарифи, контролювати нашу іміграцію, наше мореплавство й наші средства транспортові.

„Се не є партійний рух, але нова політична конституція, оперта на наших висших незаперечених правах. Пора справленя ріллі і засіву того безсмертного насіння наспіла. По війні буде запізно, бо тоді імперіялізм проковтне нас, не лишаючи нам сили опору. Організуймо-ж ся таки зараз, маючи перед собою отсю ясну мету: **східна (долішна) Канада відлучена від західної, льояльна як доси проти британської домінії, однак з власною автономною адміністрацією, обнимаючою всі сторони людської праці".**

ДЕРБИ, КОНН. І АНСОНІЯ, КОНН.

ТОВ. ДРАМАТИЧНИЙ КРУЖОК В ДЕРБИ, КОНН. відограє представленє

„НАЙМИЧКА"

драма в 5-ох діях

В СЕРЕДУ, ДНЯ 4-го ЛИПНЯ 1917 Р.

в Джерманія гали при Мейпел улиці в Ансонії, Конн.

ПОЧАТОК ТОЧНО О ГОДИНІ 7.30 ВЕЧЕР.

ОСОБИ:

Цокуль, хазяїн	І. Г.
[illegible], молодиця	Н. Вучаста
Дід, мірошник	Г. Князевич
[illegible] наруок	Т. Хандон
Маруся, дівчина	М. Горо[illegible]
Пилип, москаль	М. Головчак
Абзакат	М. Головчак
Борох, шинкар	Т. Михальчук
Рухля, його жінка	Н. Вучаста
Никель, їх син	М. Головчук
Харитина, сирота	А. Томцьо
Москаль	М. Пилипчук
Парубок	В. Вовчук

Парубки, москалі і дівчата.

Режісер І. МОТОФІЙ. Діріґент П. ТИМКЕВИЧ.

Ціна місць: 35 і 50 центів.

Вп. Громадо з Дерби, Ансонії і околиці! Отсим запрошуємо Вас, на дуже гарне і поучаюче представленє. Се представленє, одно з найкрасших, які писав наш найславнійший артист Іван Тобилевич. У нім він змальовує, як наші заможнійші люди знущають ся над сиротами. Тому, просимо прийдіть на се представленє, а воно Вас певно задоволить, як рівнож чогось з него навчитесь. — О численну участь просить

76 УРЯД ТОВ. ДРАМ. КРУЖОК.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Пораз перший відограє дітвора при церкві св. Івана Хр.

В СЕРЕДУ, ДНЯ 4-го ЛИПНЯ Б. Р.

„СЕРЕД ЦЬВІТІВ"

фантастичну комедію з танцями і співами в 4. відслонах

в парохіяльній галі, Сікат Аве.

ОСОБИ:

Садівник	Йосиф Попович
Маргарита, його внучка	Ольга Ворко
Рожа	Софія Демчук
Лєлія	Олена Кміцінська
Астра	Марія Цап
Братки	Анна Круляк
Дзвоник	Марія Станиславська
Мак	Вікторія Романець
Фіялка	Ксеня Косовська
Незабудька	Марія Ворко
Метелик	Олена Глушко
Блищак	Іван Брейда
Перша зелена комашка	Максим Цап
Друга зелена комашка	Іван Голутяк

Вступ 35 і 25 цнт.; діти 10 цнт.

ПОЧАТОК О ГОДИНІ 7.30 ВЕЧЕР.

Половина доходу на церков а половина на сироти в Філадельфії, Па. 76

ПОЗІР УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ З РОД АЙЛЕНД!

Заходами тов. ім. Івана Франка, від. 93 У. Н. Союза, в Сентрал Фолс, Р. Ай.,

— відбудеть ся —

В НЕДІЛЮ, 8-го ЛИПНЯ Б. Р.,

в польській гали Сокола, 46 Сентрал ул.

ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ПРОСЬВІТНЕ ВІЧЕ.

Початок о 2-гій годині пополудни.

Головний ферерат виголосить п. Михайло Угорчак, головний секретар У. Н. Союза.

На се віче запрошуємо отсі Хвальні Українські Товариства з нашої околиці:

Тов. „Запорожська Січ", від. 205, Вунсокет; Бр. св. Стефана, від. 181, Менвіл; Тов. „Запорожська Січ", від 246, Бромптон; Тов. ім. Князя Данила, від. 73, Провіденс; Тов. ім. Тараса Шевченка, від 241, Провіденс; Тов. „Український Сокіл", Вунсокет; Українська Банда із тов. „Запорожської Січі"; Вунсокет. 76

Уряд тов. ім. Івана Франка.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Піддані аліянтів будуть служити в американській армії.

Посол Роджерс з Массачусетс вніс проєкт в державнім конгресі, на основі якого до американської армії будуть брати проживаючих тут підданих держав аліянтів, між ними і тих, що мають перші горожанські папери.

Засуд суфражисток.

Із заарештованих у Вашінґтоні суфражисток за демонстрацію перед Білим Домом суд признав винуватими шість і засудив їх на три дни арешту, або 25 долярів гривни. Всі шість згодили ся відсидіти в арешті.

Перше січове сьвято.

Нюйорське товариство „Січ", відділ Січової Організації Українців у Злучених Державах, устроює в неділю 15. липня б. р. перше січове сьвято у величавім парку „Велведер" в Норт Біч, Л. Ай. Підчас сьвята буде приґравати січова музика з Пасейку, Н. Дж. Парк отворений від 10. години рано до 12. в ночи. Вступ 25 центів.

Арешт українських соціялістів у Дітройт.

В Дітройт, Міш., арештовано 25 осіб за се, що відказали ся від реґістрації 5. червня б. р. Між арештованими є два Українці — М. Самотис і Мулик, члени Української Федерації Соціялістичної Партії. Обжалуваних боронить адвокат Йосиф Шульцер.

Справа убийника Рути Круґер.

На судовім переслуханю в Больоні (Італія) Альфред Коккі признав ся, що убив Руту Круґер. Він дусив її, щоби вона не могла кричати, та коли се не помаґало, він кинув нею так сильно до підлоги, що дівчина сконала на місци. Він зараз постарав ся скрити трупа.

До Італії він відїхав 17. лютого б. р. Прибувши додому, він заявив, що втік з Америки перед заздростию жінки і перед військом. По якімсь часї удав ся до родичів жінки, де вже був лист з Ню Йорку, в якім його жінка писала до своїх родичів, що „Альфред утік з богатою 18-літною дівчиною. Родина пошукує за нею і визначила 1.000 долярів за її віднайдене".

Ґовернор нюйорського стейту за посередництвом федерального правительства зажадав, аби Італія видала Коккія нюйорським властям. Як властиво се скінчить ся, покищо годі предвидїти, але адвокат, оборонець Коккія, заявив, що Коккі не буде виданий американським властям, навіть хоч би він був натуралізованим горожанином Злучених Держав, бо Італія уважає його за свого підданого.

Один італійський офіцир, який під теперішну пору перебуває в Америці, заявив, що справа Коккія може пійти перед воєнний суд, а сей, коли докаже Коккійови провину, може засудити його на кару смерти.

Нюйорська суспільність з причини убийства Рути Круґер починає неґодувати на поліцію. Люди скликують збори і домагають ся, щоби віддалити від служби всіх тих полісменів, на яких лише впаде підозріне, що вони брали участь в убийстві.

Адвокатка Анна Московіц написала до майора Мічеля лист, в якім говорить, що „проституція і торговля живим товаром все ще процвитає в містї". Вкінци жадає, аби нагляд над сею галузою суспільного порядку відібрати з рук поліції і детективів, а віддати особам, які безпосередно інтересують ся тими справами.

Бахметев оправдує розвязане думи.

Новий російський амбасадор у Вашінґтоні, Бахметев, оправдує розвязане російської думи.

„Екзекутивна власть думи — каже Бахметев. — перейшла в руки тимчасового правительства. Факт, що дума була вибрана на основах старого режіму, зробив неможливим дальше істноване думи. Думу вибереть ся, але на основі нової методи: загального, рівного, тайного й безпосередного права голосованя.

Російський імігрант проектує для Росії новий державний прапор.

Російський імігрант Дарій О. Хелаїв в Ню Йорку придумав новий прапор для свобідної Росії і віднїс ся до тимчасового правительства, щоби воно використало його проект, коли уважає відповідним.

Проєктований прапор має червоне тло. По середині білими лініями нарисований ґльоб, яко знак, що Росія володіє на обох земських півкулях. Ґльоб обведений прозябаючими галузками, і з вимінeнем назв національностий, замешкуючих Росію. В середині ґльоба находять ся букви: „В. С. Р. Р.", що значить: „Великий Союз Російської Републики".

Рут каже, що війна скінчить ся в 1918 році.

Елігу Рут, голова американської комісії в Росії, яка тепер находить ся в Москві, на запит московських журналїстів, коли скінчить ся війна, відповів:

„Я є того переконаня, що одинокою методою осягненя корисного мира є всесильна боротьба військ аліянтів і піддержане армії зі сторони населеня. Коли се сповнить ся, тоді я певний, що війна покінчить ся в 1918 році".

Сподіваеть ся 5,000.000 калік.

В Ст. Луіс, Мо., власти заарештували Петра Фордачевського, Поляка, натуралізованого американського горожанина, за плякат, який був виставлений у вікнї його офісу. Фордачевський є властителем спілки „Форд Маґнато" в Ст. Луіс, Мо. На виставленім у вікнї плякатї було написано, що потрібно 5,000.000 долярів, аби вигодувати пять мілїонів американських жовнїрів-калік, які повернуть з боєвого фронту з Европи.

Хоче женити ся з дочкою бувшого царя.

Нюйорська ґазета „Русскій Голос" помістила таке письмо:

„Прошу редакцію „Русскаго Голоса" подати менї адресу перебуваня Николая Романова і його родини. Я думаю, що тепер його доньки вже не дістануть предложень від заморських принців, і будуть змушені виходити заміж за простих російських селян. Я — російський чоловік і рішив предложити руку і серце старшій донці Николая Романова. Боюсь лише, щоби тимчасове правительство не уважало се предложене за злочин. Я говорю відкрито і чесно, що хочу женити ся з Ольґою Николаєвною Романовою. — Я. А. Клапчук, Бакс 1077, Пуебльо, Кольорадо".

Редакція „Русскаго Голоса" додає від себе: „Ніхто нікому не може заперечити робити предложенє женитьби одній або другій дочці Н. Романова. Їх адреса: Росія, Царське Село".

Жадає 10.000 долярів за недодержанє обітниці.

Генри Бронштайн, молодий купець в Ню Йорку, вніс до суду скаргу на паню Стелю Шляйхкарн, жадаючи від неї 10.000 долярів за недодержанє обітниці. Вона, будучи дівчиною, обіцяла йому, що вийде за нього заміж, однак слова не додержала, бо вийшла за иншого.

„Бочка пива або страйк".

Робітники фабрики „Інтернейшенел Нікл Воркс" в Байоні, Н. Дж., рішили вийти на страйк, коли компанія не дозволить їм приносити до фабрики бочівки пива. Доси кождий робітник міг принести собі одну або дві фляшки пива, однак — як кажуть — се замало. Отже вони зажадали, щоби компанія дозволила їм приносити до фабрики пиво в бочівках, бо в противнім разї вийдуть на страйк.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

З Комарна.

Комарно, місточко в рудецькім повіті, над рікою Верешицею недалеко Днїстра, в Галичині, пережило в сїй війні дуже тяжкі хвилї. Найстрашнійший був день 16. червня 1915 року, коли то російські війска, цофаючи ся з над Верешиці, підпалили місточко. Спалено дільниці польську і жидівську; українську дільницю оставлено. Жертвою огню впало 260 будинків; спалено половину місточка, головно улицю Самбірську, цілий ринок і дві бічні улиці — Шевську і Фіялкову, а також стару церкву, в котрій за пановання Росіян попи правили православні богослуженя для війска. Цеґольня і кілька фільварків ґрафа Лянцкороньского спалені. Найбільше потерпіли Жиди, бо крім спаленя їх домів узято силою 20 осіб і замордовано за містом.

Тепер жите в місточку і околици тяжке, як і всюди там, де перейшла страшна війна, оставивши згарища, гроби і нужду. Перед війною населенє Комарна виносило понад 7.000 душ, а нині нема навіть 5.000. Культурного житя нема.

З часів облоги Перемишля.

Виїмок з листа Емілії Кривяк з Вільча (передмістє Перемишля), писаного до п. О. Лоґина в Джерзи Сіти:

Померло богато людий. І нам мало що бракувало, що не опинили ся на Йосафатовій долинї. В часї облоги Перемишля ми лишили ся у Вільчу. Куль не бояли ся; як би була пожива, то цілими роками можна би було жити, але доскуляв голод. Одна курка коштувала навіть 60 корон, а яйце 1.60 К; кільоґрам цукру 24 до 30 корон, корець жита 200 корон. Люди їли кінське мясо, але відтак і того годі було дістати.

По упадку Перемишля настали для нас ще тяжші часи. Перед російськими жовнїрами не було ні замку ні колодки, а було що відізвати ся, то зараз обкладали нагаями. У нас (Кривяків) взяли годинник; до Кравця прийшли брати коні. Він просить ся, що має богато поля до управи. На се жовнїр каже: „Дай три пятки!" Кравець дав і вони пійшли. Другого дня прийшли инші і знова хочуть брати коні. Кравець каже, що він купив собі коні, але вони відповідають, що гроший не бачили.

„Дай 80 корон, то лишимо коні". Кравець знов заплатив, а третого дня прийшли знов инші Москалї і таки забрали коні...

Біликови продав Москаль коня за 50 корон і зараз післав другого Москаля, а сей забрав коня без гроший. Коли яка ґаздиня не хотіла дати корови і замкнула її у хліві, то Москалї здерли стріху, корову в хліві зарізали, мясо забрали, а лишили лише шкіру і роги.

Було між російськими військами богато Українців (пізнати по мові), але ті, що правда, обходили ся з нами по людськи.

Куряче яйце коштує 7 корон.

Швайцарський „Журналь де Дженев" (з 14. цьвітня) доносить, що в Галичині панує така страшна нужда, що люди гинуть попросту з голоду. Одно куряче яйце коштує 7 корон.

Постанови супроти дезертирів.

В харківськім уїзді (повіті) ухвалено при поділі землі позбавити всяких прав тих жовнїрів, які підчас революції здезертирували з фронту.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Лев Троцький про вартість російської революції.

На зборах петроградської ради робітничих і жовнїрських делеґатів говорив Лев Троцький, який щойно приїхав з Америки до Росії. „Російська революція — говорив Троцький — рішає долю не лише Росії, але й Европи й Америки і мало що не цілого сьвіта".

Поділ Альзациї і Льотаринґії.

Берлїнська часопись „Теґліхе Рундшав" доносить, що німецьке правительство згодило ся на поділ Альзациї й Льотаринґії між Прусію й Баварію. До Баварії крім Альзациї прилучить ся також кілька повітів Льотаринґії. Лише під сим услівєм — заявив баварський заступник в парляменті і в комісії заграничних справ — Баварія згодить ся продовжати вседержавну політику.

На повисше рішене соціялїстичний „Форвертс" пише, що такою заявою не можна порішити так важної справи. „Ми хочемо — пише „Форвертс" — почути вже раз заяву від правительства, що без згоди народу не будуть рішати ся ніякі проєкти поділу Альзациї й Льотаринґії".

Комісія для зредаґованя катехизму.

Католицькі часописи доносять, що папа Венедикт XV. робить приготованя до видання нового катехизму. Кождий епископ має вислати до Ватикану по три примірники підручного катехизму, а тоді папа покличе найвизначнійших кардиналів і сьвітових катехитів, які на основі тих примірників мають виготовити один катехизм, зредаґований у латинській мові. По одобреню сього катехизму папою переложить ся його на всі инші мови.

25.000 жінок в Будапешті жадають права голосованя.

Телеграми доносять про великі демонстрації 25-тисячної товпи в Будапешті, яка жадає загального, рівного і тайного права голосованя для женщин.

Виселенє Жидів.

Доносять з Кишинева (бесарабська ґубернія), що селяни заборонили Жидам проживати в селах Мелинець і Бочкоуц.

Справа польської армії в Росії.

В Мінску (столиця Білоруси) відбув ся польський військовий зізд, який ухвалив, що зорґанізоване польського леґіону в Росії є конечне, але се можна довершити лише за згодою всїх польських товариств у Росії. Щоби зорґанізоване польського леґіону не було національним злочином, то йому треба надати слідуючі привілеї: Польський леґіон не може бути поставлений проти польських леґіонів у рядах центральних держав; офіцирський штаб польського леґіону повинен бути польський; польський леґіон підпадає під власть головного команданта російських військ лише в справах стратеґічних і можна його уживати лише на австро-німецькім фронті.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

С. О., Аліквіпа, Па. — Напишіть в сїй справі до Українського Комітету на адресу: Росія. Українська Центральна Рада, Комітет галицьких засланців, Володимирська 57, Kiev — Ukraine.

І. В., Ню Йорк, Н. Й. — Ви мали дуже добру інтенцію, але Ваша допись вийшла поза рамці приличної полеміки, а крім того Ви за ту справу розписали ся занадто довго, бо все те можна було сказати у кільканайцяти стрічках. Пробуйте писати инші дописи і на инші теми, а в письмі не забувайте на своє власне достоїнство. Нас тішить та обставина, що Ви є сьвідомий Українець і відчуваєте ті кривди, які нашому народови заподівають наші вороги. Кріпіть ся духом!

СЬМІШНЕ.

Яєчний король.

До офісу театрального менаджера входить замашистий молодець і просить о занятє.

— До чого ти здібний? Штукар, атлєт, чи що?

— Ні, я є Енох, яєчний король. При кождім виступі я можу зісти 3 тузини курячих яєць, 2 тузини качачих, а тузин гусячих.

— Гм... Алеж бо ми даємо 4 представленя денно.

— То не робить для мене ріжниці.

— Чи ти годен за кождим разом стільки поїсти?

— Розумість ся!

— А знов в сьвята ми даємо представленя що години, то що буде в такім разї?

Молодий кандидат задумав ся: — Но, то в такім разї я собі застерігаю наперед, що без огляду на се, як часто треба буде виступати на сцену, я мушу мати настільки вільного часу, щобим міг зісти в готелю сніданє, обід і вечеру.

Перед виборами.

Василь до другого виборця:

— Щож, Іване, маємо аж трох кандидатів; що ви про них думаєте?

— Та правду сказавши, се добірна шайка трох лотрів, але то щастє, що ми лиш одного з них виберемо.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЧЕСТЕР, ПА. Бр. Сошествія св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 1. липня б. р., точно о 2-гій годині пополудни. Неявившй ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Т. Левчишин, секр.

ДЕРБИ, КОНН. Тов. „Запорожська Січ", від. 23, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеть ся в неділю, дня 1-го липня, о 2-гій годині пополудни. На мітінґ повинен явити ся кождий член, бо буде ся рішати дуже важні справи. Котрі члени довгують а невирівнають своїх довгів, зістануть суспендовані. Неявившй ся член заплатить 50 цнт. кари. — Уряд Товариства.

ШЕКСПІР В ПОВІСТКАХ.

З російського перекладу М. В. КАРНЄЄВА.

—o—

ШЕЙЛОК.

(„Венецький купець").

(Дальше).

— Все моє і я сама — казала вона — належить тепер тобі. Все те віддаю я разом з отсим перстенем.

З тими словами вона подала Басанієви перстень.

Миле признанє Порції вельми одушевило Басанія. З великою повагою відбираючи від неї перстень, він закляв ся ніколи не розставати ся з ним.

При тих заручинах двох залюблених були присутними Неріса, домова подруга Порції, і Ґраціяно. Пожелавши Басанієви і Порції щасливого весїля, Ґраціяно просив позволеня, щоб і він міг разом з ними звінчати ся.

— Я рад тому з цілого серця, — сказав Басіяно — алеж твоя наречена?

Ґраціяно признав ся, що любить Нерісу, подругу прегарної Порції, і що вона обіцяла вийти за нього, як лиш її подруга вийде за Басанія.

— Чи правда се? — запитала Порція Неріси.

— Правда, — відповіла та — коли тільки згодите ся на се.

Порція і Басанїо охотно на се згодили ся і в один час повінчали ся.

Далї радість наших залюблених зістала затемнена листом Антонія, бо він містив в собі сумні вісти. Прочитавши його, Басанїо побілїв наче смерть так, що Порція подумала, що він довідав ся про смерть свого дорогого приятеля.

— Які вістки переразили так тебе? — запитала Порція.

— Кохана моя — відповів Басанїо — ніколи не доводило ся читати менї страшнійших слів як нині. Коли я перший раз признав ся тобі в любови, я отверто сказав, що все моє богатство заключене в крови, але не сказав я тобі, що я маю великий довг...

Відтак оповів їй про се, що ми вже знаємо, як позичив він у Антонія гроші і на яких условинах дістав їх сам Антонїо у жида Шейлока. Оповівши те все, він прочитав їй лист від Антонія:

„Дорогий Басанїо, — писав Антонїо — всі мої кораблї затонились, а я не міг жидови заплатити на речинець довгу і нема для мене способу заспокоїти його; тому бажав би я ще перед смертию побачити ся з тобою... А впрочім, як хочеш"...

— Дорогий мій! — крикнула Порція — не трать анї хвильки, лиш чимскорше йди з помочию дорогому приятелеви. Я не хочу, щоби він з любови до тебе стратив хоч один волос з голови. Я готова в двайцятеро жертвувати більшу суму ніж довг, аби лиш вибавити твого приятеля.

І зараз Басанїо і Ґраціяно поспішили до Венеції, де застали Антонія уже в темници.

Так, як минув речинець звороту гроший, то завзятий жид не хотів приняти від Басанія гроший, котрий хотів віддати за Антонія, але жадав уперто фунта мяса з тіла Антонія. Відтак назначено день, щоби перенести сю справу на суд перед венецького герцоґа.

В тревозї і нетерпеливости очікував Басанїо рішеня того суду.

Висилаючи до Антонія мужа, Порція не припускала, щоби справа приняла такий нерозумний характер. Думаючи, що все пійде швидко і щасливо, вона просила Басанія, щоби він вернув разом зі своїм приятелем, котрого бажала погостити. Тепер же стала трівожити ся, щоби справді не пійшло зле Антонієви. Лишивши ся самою, стала вона думати та укладати пляни, чи не могла би вона стати учасницею у вибавленю з нещастя приятеля свого дорогого Басанія. Небезпека, в котрій знаходив ся Антонїо, так на неї подїлала, що вона рішила удати ся до Венеції, аби там якнебудь зробити що в користь Антонія.

Порція була знакома з одним славним правником, Белярієм. Вона описала йому справу Антонія і просила о пораду та о присланє їй одежи, котру в той час носили адвокати.

Отримавши те і друге, Порція переоділа ся з Нерісою у мужеське убранє; сама надїла одежу адвоката, а Нерісу прибрала за писаря і не гаючись, удали ся разом до Венеції, куди прибули в самий день суду над Антонієм.

(Дальше буде).

Дописи.

З BROOKLYN, N. Y.

Ще про „Український День" в Бруклині.

В слід за дописию, поданою в ч. 67 „Свободи" (з дня 9. с. м.), додатково подасть ся до відома, що крім комітету зі всіх товариств і братств, котрі заняли ся щиро збіркою в дни 21. цьвітня с. р. і в слідуючих, аби як найбільше зібрати жертв для потерпівших з приводу війни наших земляків, в значній мірі причинили ся збіркою слідуючі добродії: Василь Фейло, предсідатель товариства „Любов" з Савт Брукляна; Самуїл і Василь Подольські з товариства „Запорожська Січ" з Лонг Айленд; Мартин Дучемінський і Тимко Кузенко з Вудгейвен.

Высше згадані панове входили також в склад комітету „Українського Дня". Є се наглядним доказом, що бруклинські Українці не є байдужні, а коли яка справа народна сього вимагає, то стають разом в ряди до спільної праці. За се їм честь і слава!

За Комітет „Українського Дня":

о. Володимир Лотович, предс.;
Володимир Яськевич, секр. фін.;
Михайло Заверуха, касієр.

—o—

З CHICAGO, ILL.

Під розвагу нашого громадянства — поки час!

В неділю (24. червня б. р.) роздавали коло наших церков ось-такі відозви (надіслану нам відозву, літографовану, помушуємо без ніяких змін. — Ред.):

НА ВІЧЕ!!! НА ВІЧЕ!!!

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО!

Перше віче Українських Жінок і Дівчат в Шікаго відбуде ся в Неділю дня 24-го червня о 2.30 год. по полудни в гали Райс і Оклей. Скрізь по сьвіті жінки органiзують ся... Чи ми Українські Жінки, і Дівчата, чи ми тільки одні останемо по заду всього Жіноцтва у сьвіті???

НІ!!!

Ми Українські Жінки і дівчата зрозуміли вагу теперішної хвилі, не станем осторонь не будемо байдужно дивити ся, на борбу жертви, змагань наших сестер, братів за морем котрі власною кровію, терпінем, голодом, здобувають красше житя для свого народа і цілого людства. І в наших грудях бє горяча любов для України і для Рідного Краю!

Від нас Українського Жіноцтва жадають більше тепер, чим коли небудь передше. Тому прийдім на віче сповнім свій обовязок так, як в Українськім дни ми сповнили.

Памятаймо що нарід котрий не має ідейних Жінок, не може жити в сьвіті.

Комітет Укр. Жінок І Дівчат.

Мущинам вступ взборонений.

Се жіноче віче відбуло ся в церковній гали, де одиноким господарем (як він се сам заявив перед „Українським Днем") є звісний цілій шікаґовській Україні о. Н. Струтинський. Ініціяторкою того віча і головною референткою була жінка нашого пароха, пані Е. Струтинська.

Згадане віче мало на ціли зорґанізувати (властиво: ще більше розшарпати) всьо наше жіноцтво в цілій Америці в так званий Жіночий Союз, який мав би бути запомоговою орґанізацією.

Цікава річ знати, що Вам, пані Струтинська, таке вбило ся в голову. Чи Вам може жаль, що урядники У. Н. Союза побирають платню за свою роботу, і Ви також хочете?... Чи Ви се робите дійсно з патріотизму, чи лише хочете довершити того діла, яке розпочав був Ваш муж Николай по остатній конвенції — що мав на думці орґанізувати другий Союз тут в Шікаґо, а ту працю, на котру нарід складав ся літами, закопати до гробу.

Пані Струтинська! Таж Ви такі літа в Америці: де Ваша народна думка і добро народне? Коли Ви дійсно любите свій нарід, то прошу не роздирати його на ще більші шматки. Досить нас уже чужі дерли і друть, то чомуж свої, і то ще жінки, мають чужинцям помагати у тій шкідливій для нашого загалу роботі? Нині всі народи жиють у згоді і народну справу попирають, а в нас цілком інакше!

Ви, пані Струтинська, знаєте дуже добре слова Шевченка: „Розкуйте ся, братайте ся! У чужому краю не шукайте, не питайте того, що немає і на небі, а не тільки на чужому полі... В своїй хаті — своя й правда, і сила, і воля!" Чомуж Ви після тих слів нашого народного пророка не поступаєте?

Чиж наше жіноцтво не є зорґанізоване по запомогових орґанізаціях? Таж і Ви самі належите до У. Н. Союза. Замісць заохочувати наш жіночий загал до спільної праці і замісць приєднувати нові члениці до нашої найстаршої і найліпшої орґанізації — Ви копаєте яму для свого рідного народу. Ви намагаєте ся відірвати всьо наше жіноцтво від У. Н. Союза, а забуваєте, що в лучности сила, що всі ми є дітьми одної великої родини і повинні братати ся у чужому краю та єднати ся в один сьвідомий національний гурт, під одним — народним, синьожовтим прапором.

Правда, нам, жінкам, треба свої орґанізації, але орґанізації просьвітної, а не запомогової, бо запомогових орґанізацій ми маємо досить і сотки з нас до них належать. А Ви, пані Струтинська, як хочете працювати для української жіночої ідеї, то праці, і поля до тої праці, знайдете доволі; лише беріть ся до того з отвертими руками, щиро, з патріотизму, а не по бізнесовому. Не беріть собі приміру зі свого мужа.

Ті дівчата, котрими Ви тепер чваните ся, се праця не Ваша. Се праця і посьвята їх самих, бо вони через кілька літ працювали над собою в Українськім Народнім Клюбі. Але вже недалекий той час, коли наш нарід тут в Шікаґо пізнасть, яких він має проводирів, і скаже своє слово!..

Коли робота тутешних проводирів має бути дійсно для народу, то робім всі враз; а як се робить ся для своїх власних амбіций або з бізнесу (що вже нераз було!) — то на те місця дуже швидко забракне!..

Наш нарід не сліпий і дуже добре бачить, до чого воно у нас іде...

Членицця У. Н. Союза.

СТОРІНКА „ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ“ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В. ЛУНКЕВИЧ.

З житя первісного чоловіка і сучасних дикунів.

Переклала
Олена Охримович-Залізнякова.

IV. КАМІННИЙ ВІК.

Ми довідали ся, що печерний чоловік готовив свої знаряди і оруже переважно з каменя; о металях, миди і зелізі він не мав ще жадного понятя. Від часів печерного чоловіка минуло много столїть доки чоловік додумав ся виробляти ті предмети з металів. Цілий той час, в якім люди вживали камінних знарядів називає ся камінним віком. Печерний чоловік був отже чоловіком камінного віку, однак сей камінний вік ділить ся на: старий камінний вік і новий камінний вік. Печерний чоловік жив в старім, давнійшім

Кремінні знаряди до добуваня огня.

віці. Його камінні знаряди оброблені дуже грубо і цілком не відзначають ся красою, се по просту відповідно облупані відламки кременя. Пізнійше в новім камінним віці виробляли люди ріжні предмети більше штудерно; они вигладжували їх і обточували та старали ся надати їм не лиш більше практичности але і більше краси. Чоловік нового камінного віку стояв висше від першого не лише задля способу вироблюваня знарядів. Правда і він за приміром свойого попередника часто поселював ся в печерах, але треба припускати, що він умів уже будувати домівки із дерева, каменя, торфу і инших матеріялів. На жаль наука покищо мало знає про ті будівлї; за те до наших часів доховали ся развалини могил і склепінь, в котрих люди ново-камінного віку хоронили своїх померших, заховали ся кургани з камінними гробницями, а навіть великанські памятники, котрі ставлено в ті часи над могилами вождів.

Внутр таких гробниць, курганів і склепінь знаходжено людські кістяки, а біля кістяків ріжнородне оруже і домашні начиня. Коли приглянути ся тим предметам, сейчас видно як далеко поступив наперед чоловік того часу в порівнаню з троглодітом. Ножі, пили, долота, топори, наконечники стріл і копій — всьо зроблене більше майстерно і гарно вигладжене. Серед знарядів лучають ся вже і черепки глиняної посуди, а часом і цілі начиня з випалюваної глини.

Декотрі з тих начинь зроблені дуже гарно, хоч видно, що роблені вони в руках; гончарський круг, при помочи котрого тепер виробляють глиняну посуду, ще не був тоді звісний.

Знаряди з часів камінного віку.

Коли істнували тоді горшки з випалюваної глини то треба припускати, що чоловік нового камінного віку умів вже варити страви, що не мож сказати про печерних людий, котрі, як ми чули вже, припікали мясо на камінних плитах, або прямо в попелї.

В гробницях нового камінного віку знайдено і ріжні предмети прикраси, як пацьорки, намиста, зроблені з янтаря (бурштину) і агату, кости або провертених зубів ріжної звірини. Цікаве то, що находить ся богато зубів із собак. Видко, що в ту пору пес став ся вже домашним звірятем. Спочатку помагав він чоловікови на ловах, а при кінци ново-камінного віку мав і нові обовязки: стеречи стада домашних звірят, бо в ті часи успів вже чоловік заосмотрити ся помічними звірятами — у него була рогата худоба, свині, а навіть, як припускають і коні.

Великі нагробні памятники з великанських каменів відкривають нам дещо нового з житя тих людий. Щоби поставити такий памятник, треба було спільної праці многих людий.

Чиж міг печерний чоловік-бродяга поставити щось подібного? Здаєть ся, що під ту пору, як первісні люди почали здвигати кургани і памятники над могилами своїх співплемінників, жили вже громадно, а їх організованими громадами управляли якісь патріярхи — старшини чи вожди.

В поодиноких племенах були вже звичаї і порядки, яких всї співплемінники мусїли придержувати ся і виповняти. Які були ті порядки — трудно тепер сказати.

Тепер хочу розказати вам те, що є звісне про житє наших предків то є тих людий, котрі замешкували простір нинїшної України і Росії. На берегах Днїпра, Волги, Оки і инших рік знайдено в наносних покладах останки камінних та кістяних знарядів і начинь печерного чоловіка, а викопки з декотрих місцевостий полтавської та володимирської губернії показують, що ту на Україні були найстарші людські оселї. Давні то вже часи. В ту пору на Руси було так зимно, як тепер в північній Европі, або в Сибірі. Дикий кабан, північний олень, печерний медвідь і волохатий слонь-мамут — от компанія, з якою приходило ся жити нашому предкови. На них він полював, одягав ся їх скірами та живив ся їх мясом тай від них таки поживав часто смерти. Убоге і незавидне було його житє. Домашних звірят ще не мав, а ціле його житє проходило на мисливстві, риболовли та готовленю знарядів. Та і в тім не відзначав ся він особливим талантом. Його кремінні знаряди так само незугарні як знаряди печерних людий Франції чи Німеччини. Найрадше поселювали ся тоді люди в ярах, близько води і близько лїсів, повних диких звірів та там де знаходив ся кремінь, потрібний на знаряди. Минали сотки, а навіть тисячі літ і надходила нова доба — ново-камінний вік з гладженими камінними знарядами. Але він не відразу настав, бо в природі все поступає поволи без наглих перемін. Люди по давному перебували в таких місцевостях, де можна було занимати ся мисливством та риболовлею.

Великі звірі — мамут і носоріг подибували ся чим раз рідше та за те кабанів, медведів, вовків і турів було по давному — богато. На них то полював чоловік новокамінної доби та приносив з ловів щораз то більше добичі; бо мисливські знаряди трохи поліпшили ся. Свої ножі, топори, копія та стріли почали люди чимраз стараннійше оббивати, а навіть обтісувати і обточувати. Рибацькі снасти — острогу та вудку виробляли також майстернійше, а крім того появили ся сїти і скіряні човники, тож річ ясна, що мож було занимати ся рибацтвом з більшим успіхом.

Та се ще не все: прибуло дещо нового і до хатної посуди, бо чоловік придумав спосіб лїпити глиняні горшки. Що то були за горшки — не тяжко уявити собі. *А зрештою і уявити не треба*, можна поглянути, бо між викопками з тих часів лучають ся глиняні черепки, а навіть ціла посуда. Посуда та зроблена невміло, кривобока і зле випалена, хоч видно, що майстер хотів зробити єї як найгарнїйше і прикрашував навіть ямочками та цяточками. Хоч горшки були незугарні, але робили своє; в них держали воду, а може вже і страву вміли варити.

Польованє на мамута.

А тимчасом роки минали за роками і новий ново-камінний вік щораз більше відріжняв ся від старого. Як много всяких змін! Житє первісного чоловіка пішло так дуже на перед! В порівнаню до печерного чоловіка він виглядає і богатшим і сьмілившим і краснім. Свої знаряди та оруже не виробляє лише з кременя, а уживає і иншого матеріялу прим. лисківця, лупака і т. п. Знаряди стають щораз більше вигладжені і пригідні до роботи. Дотепер знані знаряди стають все ріжнороднїйші, а до них долучають ся нові як камінь до розтираня зерна, мотика, точило. З часом навчив ся чоловік вертїти камінь, а провертївши камінний топір чи мотику дороблював до неї державно тай то не все по просту, часом з узорами. Йому вже замало мати вигідні і зручні знаряди, він хоче, щоби вони були і гарні. Длятого і вирізує він на топорищу голову медведя, північного оленя (рена) і т. п.

Замилуванє до прикрас постійно розвивав ся. Поглянь мо лише на глиняне начинє, воно зроблене далеко гарнїйше як передтим; і форма його більше правильна і узори красші та ріжнороднїйші. В вільні хвилї занимав ся чоловік ново-камінної доби різьбою на дереві і кости і виробом ріжних дрібничок. Ковтки, перстенї, кістяні та камінні пацьорки і фігурки з кости і глини знаходять ся поміж домашними знарядами мешканця новокамінної доби. На просторах України повикопувано богато предметів з тої доби.

Але ви спитаете, чим занимав ся тодїшний чоловік щоденно, як промишляв, щоби прожити на Божім сьвіті? Занимав ся мисливством та рибацтвом як і давнїйше. Трудно сказати чи занимав ся він вже скотарством чи нї; учені кажуть, що домашні звірята, особливо рогата худоба появили ся у чоловіка аж при кінци ново-камінної доби. Певне лише то, що в ті часи були вже бодай в деяких околицях домашні пси і то дві породи, малі і великі.

Ще тяжше рішити друге питанє: чи занимали ся мешканці України в новокамінній добі рільництвом чи нї? Правдоподібнїйше що нї. Правда, що серед тодїшних знарядів знаходить ся сапа (мотика), але її уживали правдоподібно до викопуваня диких коренів, котрими живили ся; був і камінь до розтираня зерна, однак ним могли дробити насїнє якихось диких ростин. От і все найважнїйше з житя чоловіка ново-камінної доби. Як же далеко стоять від нас люди камінної доби! Они чужі для нас так зі способу житя як і зі способу думаня. А все таки як заглянемо між нинїшних дикунів то побачимо, що там до нинї панує камінний вік. Який небудь Австралїєць, мешканець Огненної Землї чи Ескімо мало чим ріжнить ся від чоловіка ново-камінної доби. Так само ведуть вони кочівниче житє, не мають хат, а мешкають в лїсах під голим небом, в печерах та яскинях, в щілинах скал. Ходять вони або цїлком голї, або в звірячих скірах, живуть з мисливства і риболовства, а знаряди роблять з каміня та кости. Словом начеб стояли перед нами люди камінної доби. Видно, що ся доба ще не скінчила ся на земли. У одних народів вона вже давно минула і видає ся тепер їм дивною, а другі власне доживають її.

V. ЛЮДИ БРОНЗОВОЇ І ЗЕЛІЗНОЇ ДОБИ.

По камінній настала бронзова доба, а кілька столїть опісля настала і зелїзна доба. Такими назвами означають той час, коли чоловік почав виробляти знаряди вже не з каміня, а з бронзи і зелїза. Однак справа не мала ся так, будьто би камінна доба нагло перестала істнувати, а її місце заняла бронзова доба. Противно зміна камінних знарядів на бронзові, а потім на зелїзні ішла постепенно і поволи, довершувала ся протягом цілих віків.

Першим металем, з яким познакомили ся наші далекі предки, було очевидно золото. Знали його вже в камінній добі. Але сего металю знаходили так мало, що могли виробляти з него лише деякі прикраси та і то дуже рідко.

Пізнїйше зачали уживати міди і виробляли з неї не лишень прикраси, але і деякі знаряди. Побіч камінних знарядів почали появляти ся мідяні топори, молотки та стріли. Але мідь показала ся не зовсім практичним матеріялом; се металь досить мягкий і легко стирає ся. Нове відкритє вивело первісного чоловіка з трудного положеня. Він найшов олово.

Вироби бронзової доби.

І сей металь сам про себе нездалий до виробу начиня. Спробували стопити його з мідею і сплав показав ся дуже добрим. Два мягкі металї: олово і мідь перетоплені разом дали знаменитий, твердий і рівночасно дуже легкий до оброблення матеріял. То власне називає ся бронза. Почали виливати і кувати з неї ріжнородні оружа, знаряди та прикраси і загалом вся-

кі предмети потрібні чоловікови в житю. З часом бронзові вироби дуже розповсюднили ся. Однак закорінена привичка давних віків державала ся ще серед тодішних людий. Рівночасно з бронзовими виробами попадали ся де-не-де топори з гладженого каменя, або наконечники стріл з кременя, кости і міди. З часом стрічали ся они чимраз рідше — бронза заступила їх цілком. Згодом відкрив чоловік і з е л ї з о та впав на думку виробляти з него ріжні предмети.

Появили ся зелїзні топори, копії і ножі. З часом переконали ся, що зелїзо металь більше пригідний і практичний як бронза і почали виробляти щораз більше зелїзних предметів. Бронзові і зелїзні предмети мали одинаковий успіх: і тих і других було досить богато. Здавало ся що бронза з зелїзом борбу провадять, чия, мовляв, візьме верх, хто кого переможе. І стало ся так, як і повинно було стати ся, що зелїзо вийшло з тої боротьби побідно і виперло бронзу на послїдний плян. Б р о н з о в о - з е л ї з н а д о б а замінила ся на д о б у з е л ї з н у.

Де і коли зачали люди в перше вживати міди, бронзу, зелїза — поки що не знати докладно.

Напевно знають лиш то, що в р і ж н и х к р а я х і у р і ж н и х н а р о д і в з м і н я л а с я к а м і н н а д о б а н а б р о н з о в у, а б р о н з о в а н а з е л ї з н у н е в о д е н ч а с. В Єгипті наприклад вже на шість тисяч лїт перед Рождеством Христа*) знали, що то таке бронза. Значить, що камінний вік вже кінчив ся тодї в Єгипті. А щож робили тодї по иньших частинах землї, хочби в Західній Европі, або у нас? У нас і в Західній Европі панував тодї печерний чоловік, або що найбільше чоловік новокамінної доби. У нас була ще камінна доба навіть і тодї, як в Єгипті вже знали зелїзо, а відкрили його не пізнійше як чотири тисячі пятьсот лїт до уродженя Христа то, є 6400 лїт тому, бож від уродженя Христа 1900, а як додати 1900 + 4500 буде 6400 лїт.

Всї учені кажуть, що камінна доба в Европі закінчила ся найскорше на полудни то є в Італії і Греції. І коли в тих краях була вже бронзова доба, в Середній Европі знали лише камінні знаряди; ще довше задержала ся камінна доба на далекій півночи.

Так само було і з зелїзною добою. Під ту пору, як мешканець полудневої Европи, старинний Г р е к вимахував збруєю з з е л ї з а, а на заході первісний чоловік Н і м е ч ч и н и і Ф р а н ц ї ї вже попрацював ся з камінними знарядами і почав обробляти бронзу — під ту саму пору по рівнинах і лїсах теперішної України і Росії бродили дикі племена, узброєні креміннними топорами і стрілами з кости; припускають, що зелїзний вік почав ся тут не скорше, як 800 лїт перед уродженєм Христа, отже 1900 + 800 = 2700 лїт тому.

До річи буде згадати, що на Руси не було осібної бронзової доби. Тут по камінній добі, кажуть учені настала відразу зелїзна. Річ в тім, що в курганах, розкиданих в більшім числї на Україні і Росії знаходять ся переважно зелїзні предмети, а в старших самі камінні; бронзові вироби знаходять ся дуже а дуже рідко. Се і насуває думку, що мешканець тодїшної Руси перейшов відразу від камінних знарядів до зелїзних.

Не будемо подрібно описувати житя-бутя людий бронзової і камінної доби. Треба розказати лиш то, що найцїкавійше.

З чого-ж і як судити про житє тодїшних людий? Очевидно, що так, як судили ми про людий камінної доби.

Учені відкрили і розкопали богато нагробних могил і гробниць з часів бронзової доби. В тих гробницях знайдено множество ріжнородних предметів з

Бронзовий меч.

Передівсїм знаходили в таких могилах-курганах обгорілі та обсмалені людські кости. Се кости покійника, тіло його спалили, бо у людий бронзової доби був звичай палити трупи померших.

*) Значить більше, як 7900 лїт тому в зад; від уродженя Христа до нині більше як 1900 лїт а бронзу знали в Єгипті 6000 перед уродженєм Хр., отже 6000 + 1900 = 7900.

бронзи. З них приходить ся судити про житє і обичаї тодїшних людий.

Кости, старанно обчищені від попелу і угля знаходять ся звичайно в начиню з лихо випаленої глини. Побіч костий зброя покійника: гарний вилитий з бронзи, меч в деревляній обтягнутій скірою похві, руколть прикрашена янтаром (бурштином) й якоюсь блискучою чорною смолою. Крім меча знаходжено і инше оруже: копії з бронзовими наконечниками і бронзові сокири. Часом лежать порозкидувані бронзові прикраси: перстенї, ґузики, спряжки від поясів, ланцушки з бренькачами. Отже бачимо, що в гробницях знаходять ся ріжнородні бронзові предмети; всї вони зроблені дуже гарно і майстерно. Людям новокамінної доби ще і не снило ся про такі річи.

Коли старанно приглядати ся викопкам гробниць, то перш усего впадає в очи множество ріжнородної глиняної посуди. Горшки, миски, чаші і вази зроблені з більшим смаком і стараннійше, як у людий новокамінної доби. Майже всї прикрашені узорами, часом ріжнобарвними. Все се робили руками, бо люди бронзової так як і камінної доби не знали ще гончарського круга*).

В деяких гробницях знайдено к і н с ь к у у п р я ж прикрашену бронзою, в инних бронзові вудилї, а навіть серп і ручні жорна із каменя. Знайдено також різблене бронзове ведро, на якім вирізбив майстер цїлий ряд ріжнородних фігур. Сї фігури представляють житє людий того часу: лови, управу землї, релігійні і воєнні походи, танцоване при співі і звуках інструментів.

Зберім тепер в цїлість все те, на що вказують могильні викопки, а станутъ перед нами звичаї і обичаї тодїшних людий.

Люди сї лучили ся вже в більші г у р т и - п л е м е н а і мали своїх н а ч а л ь н и к і в. Они занимали ся с к о т а р с т в о м і р і л ь н и ц т в о м, любили мисливство і рибальство, ходили на в о є н н і п о х о д и; в порівнаню до печерного чоловіка з камінної доби жили богато і вигідно; в домівках знаходило ся богато бронзових предметів, якась-така хатна обстанова. Гончарство було у них досить розвинене, так само як і штука виробленя ріжних прикрас з золота, міди і бронзи; они уряджували торжества і мали якусь релїґію, котра приказувала їм хоронити, або палити мерців на кострах та ставити гробниції і сипати нагробні могили.

Як далеко зайшли вже люди з того часу, коли царила камінна доба!

Щож приніс людям зелїзний вік? Передівсїм — цїлий ряд зелїзних знарядів і оружа і се головне, бо дало чоловікови більшу власть над природою, над звірятами і над другими ворожими племенами.

*) Гончарський круг зачали уживати деякі народи при кінци бронзової доби, инші в зелїзній.

(Дальше буде).

Др. Сильвестер Дрималик.

ЗАТРОЄНЯ ГРИБАМИ, СРЕДСТВА ОСТОРОГИ І СПОСОБИ РАТУНКУ.

Рік річно читаємо в лїті в часописях про затроєня їдовитими грибами чи то поодиноких осіб, чи навіть цїлих родин. А скілько буває таких случаїв, що о них часописи зовсім не доносять!?...

Тому познакомім ся хоч загально з прикметами грибів, пізнаймо появи затроєня та спосіб ратованя людий затроєних грибами.

Грибы або губи ростуть звичайно по місцях тїнистих і вохких, а передовсїм в лїсах, виростають дуже скоро, але і гинуть скоро. Переважна часть грибів служить за поживу, позаяк мають в собі богато білковини так що давнійше ставлено їх майже на рівні з мясом. Звичайно приправляють їх з мясом подібно як ярини, або уживають їх як додаток до ріжних страв для наданя тим стравам приємнійшого смаку. Консервують їх або через засушоване, або через намочене в оцтї.

Не є моєю задачею вичисляти тут всї роди грибів так з'їдомих як і їдовитих, — бо то належить до ботаніки. Я згадаю тут тілько про такі їдовиті грибы, які несьвідомі або мало сьвідомі люди так легко проміняють за з'їдомі і длятого з такої заміни виходить особливо для нашого сільського народу так богато нещастя.

Найзвичайнійший ростучий у нас по лїсах з'їдомий гриб є г р и б щ и р а к (Boletus edulis). Він має ковб білявий, а шапку півкулисту, грубу, гладку, ясно або темно брунатну. Є то гриб найбільше у нас збираний і уживаний чи то сам варений чи додаваний до ріжних приправ. Та на нещастє є дуже до него подібний їдовитий г р и б ч о р т і в (Boletus satanus). Отже хто би не міг розріжнити з верхнього виду, нехай переломить їх ковб або шапку. У гриба щирака є вонь на переломі приємна, а барва позістає біла, підчас коли у гриба чортового є вона відражаюча, а біла грясть по зломаню червоніє, або синіє, — взагалї зміняє краску.

Другий загально знаний гриб є наша губа п е ч е р и ц я. Науково зове ся та губа п л а т и н н и к п е ч е р и ц я (Agaricus campestris). Він має ковб і шапку білі, росте в тїнистих й мокравих місцях, особливо під осінь. Плекають його також по інспектах. Та знов дуже подібний до него є їдовитий г р и б а м а н і т а (Agaricus phalloides). Він є також цїлий білий, має притім білаві цятки на шапцї, а головна ріжниця, котру несьвідомі памятати повинні, є так само як у попередного ріжниця лиш в тім, що смак і вонь має неприємний і зміняє краску на перекрою.

Третий рід з'їдомого гриба є г р и б м а с л ю к (Boletus luteus). Він має бронзову шапку як гриб щирак, однак ся є значно тонша, як у гриба щирака, та темно накраплена. З їдовитих є до него подібний г р и б п я т н и с т и й (Agaricus pantherinus). Той має однак ясні цятки на бронзовім верху шапки, є крім того шапка його на краях якби позарізувана.

Четвертий з'їдомий гриб є с м о р ж (Morchella esculenta) і подібний до него н і с т р у к з ' ї д о м и й (Helvella esculenta). Оба мають ковби білі, а шапки темно бронзові; ріжнять ся лиш формою шапок, бо у сморжа є она яйцевата, правильно поморщена, а у нїструка неправильна, фалдовата і горбовата. Дуже подібний є н і с т р у к п і д о з р і л и й (Helvella suspecta). Той є дуже їдовитий, — а розпізнати його можна також лиш по неприємнім смаку і немилім запаху.

Згадаю тут дальше про знані майже всїм з'їдомі гриби а то: п о т я ч або ч е р в о н я к (Boletus regius) подібний до щирака, лиш шапку має блїдорожеву, — дальше п л а т и н н и к р и ж о к (ридзи, agaricus deliciosus), має ковб ясно цеглистий, а шапку помаранчеву з темними і ясними пругами, — дальше л и ш к а або л и с и ц я (cantarellus cibarius) має ковб і шапку жовті, — а в кінци щ і т к а н я ж о в т а або барані ріжки (clavaria flava), має ковб грубий білий, а на його верху гейби нарослі рожеві або жовтаві бородавковаті корчики. В кінци наведу єще знакомий нам всїм їдовитий гриб п л а т и н н и к м о р и м у х (agaricus muscarius). Вигляд його є так характеристичний (шапка ясночервона з білими цятками) що хиба цїлком несьвідомі моглиби єго проміняти за який инший гриб.

Бачилисьмо отже, що з виїмком хиба гриба м о р и м у х а прочі їдовиті гриби суть дуже подібні до деяких з'їдомих тай справдї треба бути дуже обережним, щоб одні не заміняти за другі. Хто на зверхних виглядах грибів не розуміє ся, нехай старає ся їх розпізнавати переломивши, бо їдовиті гриби мають смак і запах неприємний, зміняють по розрізаню або розломленю свою барву на перекрою і розпадають ся, розтїкають ся в короткім часї. Ділане їдовитих грибів на людський організм обявляє ся в ріжний спосіб, а приходить оно звичайно не зараз, лиш щойно по яких чотирох або і десятох годинах.

Перший признак затроєня є почуване обридженя, біль в животї і нудота, по котрих звичайно наступають блюване і гризь. Дальше приходять млости, заворот голови, омлїнє, часом судороги, корчі, занепад, а в кінци смерть. При затроєню мухомором приходять ті признаки один по другім скорше, а крім того роздражненє, дурійка, шал і падавиця, при котрій звичайно наступає смерть.

З огляду, що не все і не всюди при таких затроєнях можна дістати лїкаря, длятого хочу тут описати домашні способи ратованя затроєних хорих бодай до того часу, поки лїкар не появить ся.

Отож найпершим старанем повинно тут бути виддалене отруї з жолудка. Де лїкар на місци, там сам лїкар робить в тій цїли переполоканя жолудка, т. є. закладає хорому через рот до жолудка грубу ґумову руру, котрою наливає ся до жолудка теплої води, а сю воду потім разом з спожитими стравами випомповує ся на верх. То повтаряє ся кілька разів. Де однак лїкаря нема, там треба випорожнене жолудка спричинити блюванєм, за помочию средств які суть під рукою.

Найзвичайнійші до того способи суть: ложка соли в пів шклянки теплої води; — пите лїтної води кілька шклянок одна по другій, а зараз потім скомотанє пальцем піднебіня або бічних луків перелику.

Дальшою задачею є скоре випроваджене кишками тих частий отруї, що вже перейшли з жолудка до кишок. В тій цїли дає ся хорому на перечищене средства, які лиш найдуть ся в дома під рукою, а іменно рициновий олїй, ґірка сіль, сенес, румбарбар, — а передовсїм треба хорому зробити левативу чи то геґаром чи ґумовою помпою що найменше з одної лїтри води.

Доперва по видаленю грибів з жолудка і кишок можна приступити до властивого лїченя, котре з одної сторони має на меті неутралїзоване отруї в організмі, а з другої сторони запобігає грозячим житю чоловіка появам.

Відтруткою против затроєню грибами є гарбовина (дубник) а саме дубова кора, вербова кора, дубінки, (Galläpfel) — котрі всї мають в собі дуже богато гарбникового квасу таніни. Треба отже на скорости спорядити вивар з тої кори або з дубінок і хорому дати напити ся. Ділане гарбовини полягає на тім, що квас гарбниковий, містячий ся в гарбовині, лучить ся в кишках з їдовитими ростинними соками і творить з ними тяжко розпускаючі ся в організмі соли. Як би не було під рукою ані дубовини ані вербини, то можуть на разї ту саму службу зробити міцний несолоджений чай і несолоджена чорна кава. Де є близько аптика, там можна купити за кілька центів „таніни" (витяг з дубінок) розпустити в водї і той розтвір давати пити хорому. Проти затроєня мухомором є крім тих специфічним средством „атропіна", котра подає ся каплями; сю однак можна дістати в аптицї на лїкарський припис.

При тім всїм лїченю головно звертати увагу на загальний стан хорого. Коли той хорий запаморочений, непритомний, як його живчик прискорений, неправильний або і не відчуваючий, (що вказує на зближаюче ся поражене серця), то треба хорого всїми можливими способами побуджати і оживляти. До того служать: чорна кава, рум, коняк, шампан, зливане студеною водою, фляшки з горячою водою на серце і до ніг, натиране тїла, а особливо грудий, ручником або щіткою, прикладане гірчиці в околици серця, до грудий і на підошви, левативи з оцту, нюхане амоняку, — а впрочім візвати лїкаря, котрий може зарядити ще сильнійші средства.

При кінци мушу навести тут еще один дослід, який зроблено з їдовитими грибами. Ото доказано, що майже всї отруї, які находять ся в їдовитих губах і грибах, розпускають ся в водї. Коли отже будемо мочити їдовиті гриби довший час в водї, оцтї або солоній водї, то можна ті гриби зробити не шкідливими. З того досліду виходить наука, що для забезпеченя від можливого затроєня непевними або підозрілими грибами треба їх перед варенєм або смаженєм намочити на якийсь час в оцтї або соленій водї, — або спарити киплячою водою і витяги ті відляти.